ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΠΑΡΩΔΑΙ

Τί δὲν ἀπεργάζονται αἱ ὑπὲρ τοῦ ἀπολύτου δικαίου καὶ τῆς ἐλευθερίας πρὸ πάντων ἐπαναστάσεις τῶν λαῶν! Αὗται ὡς τοκετοὶ πολύμοχθοι καὶ πολυώδυνοι, ἐνῷ ἀνατρέπουσι πρόρριζα καθεστὼς τὴν προτεραίαν ἔτι φαινόμενον εἰς πολλοὺς αἰωνόβιον, ἑτέρωθεν ἀνάγουσιν ἐκ τῶν κατωτάτων κοινωνικῶν στρωμάτων εἰς τὰ ἀνώτατα τέως ἀσήμους καὶ ἀφανεῖς, ἐπιπλέοντας ἤδη καὶ ἀνθοῦντας καὶ ἀκμάζοντας. Αὗται εἶνε δημιουργίαι, διότι αἱ ἐν κακίαις καὶ ἁμαρτίαις γηράσασαι κοινωνίαι ἐξαγνιζόμεναι τότε διὰ τῶν ἑλλόγων καὶ δικαίων ἐπαναστάσεων, ἀναζυμοῦνται καὶ παράγουσιν ἐκ τῆς ἄρσεως τῆς πιέσεως τῆς ἐλευθερίας καρποὺς φυσικοὺς καὶ ἀδιάστους, ὡς μύκητας πρότερον ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους συνεσπειρωμένους καὶ κεχωσμένους. Καὶ τότε, ἐν τῇ ἀνέτῳ ἐκείνῃ καὶ ἀνεπισχέτῳ ἐκφύσει, δύναταί τις νὰ ἴδῃ καὶ ἀποθαυμάσῃ ἀνατρεχούσας εἰς ὕψος καὶ σπαργώσας τὰς ἐκ τῆς φύσεως καὶ τῆς χρήσεως τῶν περιστάσεων ἀναδεικνυμένας ἱκανότητας, ἀφανεῖς τέως γεωργούς, ἐργάτας, ναύτας εἰς στρατάρχας καὶ ναυάρχους, εἰς νομοθέτας καὶ κυβερνήτας, εἰς σοφοὺς καὶ λογίους καὶ ποιητὰς διασήμους καὶ εὐδοκιμωτάτους δημιουργουμένους, διότι τὰ κωλύματα ἐγένοντο ἐκποδών, αἱ δικλεῖδες ἐστράφησαν ἤδη ἀντιθέτως καὶ ὁ τέως συνθλιβόμενος ἀτμὸς ἐξώρμησεν ἐν ἀκατασχέτῳ φορᾷ ἐκπλήττων τοὺς ἐν τῇ προτέρᾳ ἀπακαρωτικῇ καταστάσει διακειμένους βροτούς. Αἱ δέλτοι τῆς παγκοσμίου ἱστορίας πρόκεινται ἀψευδὲς τούτου μαρτύριον.

Τοῦ κοινωνικοῦ τούτου νόμου δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξαιρεθῇ καὶ ἡ Ἑλλάς, ἡ χώρα ἐκείνη, ἥτις ἐκ τοιούτων ἐκτάκτων περιστάσεων ἀνέδειξε πάλαι τε καὶ πρὸ οὐ πολλοῦ χρόνου καὶ εἰς περιωπὴν ἀνήγαγε πνεύματα, ἅπερ ἄλλως ἐκ τῶν προτέρων κρατούντων τύπων καὶ περιορισμῶν ἤθελον πτήσσοντα διατελεῖ ἐν δυνεκεῖ ἀγονότητι καὶ ἀφανείᾳ. Καὶ ἵνα μὴ ἀνατρέχωμεν εἰς τὸν καλλίρρουν τῆς Μεγάλης ἡμῶν Ἐπαναστάσεως ποταμόν, ὑφ' οὗ τοσαῦται πρότερον ἄγονοι καὶ χέρσοι φαινόμεναι γαῖαι κατηρδεύθησαν, λαμβάνομεν ἓν μόνον περὶ τούτου παράδειγμα ἐκ πλείστων ὅσων ἀπὸ τῆς δυσμοίρου ἐκείνης καὶ ἀτυχοῦς τῆς τοῦ 1866 ἐπαναστάσεως τῆς Κρήτης.

Πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως ταύτης ἔζη ἐν Χανίοις ἄπορος οἰκογενειάρχης, ἔχων μικρὸν ῥωποπωλεῖον (ἀχτάρικον) ἐν στενωπῷ τινι τῆς πόλεως, κατὰ τὰ Μπογατσατζίδικα λεγόμενα, Ἰωάννης Παρῶδης καλούμενος. Οὗτος ἐκ Χίου καταγόμενος εὑρέθη ἐν Κρήτῃ μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, σπουδάσας δὲ πρὸ αὐτῆς ἐν τῷ ἐκεῖ διασήμῳ γυμνασίῳ, πρὸς δὲ καὶ ἀκροασθεὶς ἐν Ἄνδρῳ ἐπί τινα χρόνον τὸν Θεόφιλον Καΐρην, ἦν κάτοχος οὐχὶ μόνον γνώσεων ἱκανῶν, ἀλλὰ καὶ στωμυλίας καὶ πειθοῦς γοητευτικῆς καὶ κηλητικῆς. Τίς ἐκ τῶν ἐκ Χανίων σπουδαστῶν πρὸ πάντων καὶ φοιτητῶν δὲν ἐνθυμεῖται τὸν βραχύσωμον μὲν ἐκεῖνον καὶ ὑποσκάζοντα τὸν πόδα καὶ διοπτροφόρον γέροντα, ἀλλ' ὡραῖον καὶ νεάζοντα τὸ πρόσωπον; Τίς ἐξ αὐτῶν καὶ ἄλλων δὲν ἐνωτίσθη θεόσοφα, ὑψίστης ἠθικῆς σπουδαιότητος μεστὰ καὶ πατριωτικῆς αὐταπαρνήσεως ἀνάπλεα ῥήματα: Ἐν θέρει κατὰ τὰς διακοπάς, ὅτε οἱ μαθηταὶ καὶ φοιτηταὶ τῶν γυμνασίων καὶ τοῦ πανεπιστημίου ἐπανέκαμπτον ἐκ Σύρου καὶ Ἀθηνῶν εἰς Χανία, τὸ μικρὸν τοῦ Παρώδου ἀχτάρικον ἦν αὐτόχρημα ἐντευκτήριον πολυφοίτητον καὶ πολυφίλητον, διότι ὁ ὄντως ἐκεῖνος φιλόσοφος καὶ πατριώτης συνεκάλει εἰς πανδαισίαν πνευματικὴν τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, ἐκάλει αὐτὴν εἰς ἀσχολίαν ἐν σχολῇ, κατὰ τὴν περὶ τούτου πραγματείαν τοῦ μεγάλου τῆς Βρεττανίας γέροντος, ἔκραζεν ἐκεῖ, ὡς ἡ ὄρνις τὰ νοσσία αὐτῆς, ὅπως θάλψῃ αὐτὴν ὑπὸ τὰς θερμογόνους αὐτοῦ πτέρυγας. Ἐν τῷ πενιχρῷ ῥωποπωλείῳ τοῦ Παρώδη, ἀναμιμνήσκοντι τὸ παρὰ Ξενοφῶντι ἡνιοποιεῖον τοῦ Σωκράτους, ἐτελοῦντο ἀληθῶς μυστήρια, ἀλλ' ἐν ἀναπεπταμέναις ταῖς θύραις· ἀνεπτύσσοντο καὶ ἀνειλίσσοντο ἐν αὐτῷ, ἀνεσκοποῦντο καὶ ἀνηρευνῶντο πάνθ' ὅσα οἱ σπουδασταὶ καὶ φοιτηταὶ τὸ διαρρεῦσαν σχολικὸν ἔτος εἶδον καὶ ἤκουσαν, ἐδιδάχθησαν καὶ ἠκροάσθησαν, διότι ὁ πρακτικὸς ἐκεῖνος διδάσκαλος ἐκέκτητο ἀληθῶς ἐκ τῆς μαθήσεως, τῆς ἀδιαπαύστου ἀναγνώσεως καὶ ἀσχολίας καὶ τῆς ἐμπράκτου πείρας δύναμιν καὶ ἱκανότητα οὐ τὴν τυχοῦσαν, οὐ μόνον ἐν παντὶ σχεδὸν τοῦ ἐπιστητοῦ χώρῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ τοῦ ἰδεώδους καὶ μεταφυσικοῦ κόσμῳ. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐκίνει τὴν ὑποψίαν τῶν παππάδων καὶ βέηδων καὶ ἀγάδων τῆς πόλεως καὶ ἔτι μᾶλλον τὴν τοῦ ὀρθοδόξου κλήρου, διότι πολλάκις ἐγίνετο χρῆσις καὶ ἐφαρμογὴ πολλῶν λεγομένων ἐπὶ τῆς τρεχούσης ἐγχωρίου πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς καταστάσεως καὶ ὁ ἀνὴρ ἐχαρακτηρίζετο ὑπὸ τοῦ πλήθους τὸ μὲν ὡς φραγκασσῶνος, τὸ δὲ ὡς Καϊριστής, διότι εἴχετο ἀπρίζ οὐ μόνον τῶν ἀπειροπλήθων διδαγμάτων τοῦ μεγάλου αὐτοῦ συμπολίτου Κοραῆ, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ διδασκάλου αὐτοῦ Καΐρου καὶ τῶν περὶ θεοσεβείας πραγματειῶν τοῦ Γλαυκοπίδου, ἀλλὰ τοῦτο πρὸς ἴδιον ἐνασχόλημα καὶ ἐντρύφημα, οὐδέποτε αὐτοῦ ὡραθέντος ὡς τείνοντος εἰς τοιοῦτον προσηλυτισμόν. Ὁ βίος αὐτοῦ διέρρεεν ἅπας εἰς ἀγαθοεργὸν καὶ μορφωτικὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐν Χανίοις κρητικῆς νεότητος· κατὰ τὸ περὶ Σωκράτους «παίζων οὐδὲν ἧττον ἢ σπουδάζων» τοῦ Ξενοφῶντος, πλέκων καὶ αὐτὸς περιπόδια πρὸς πώλησιν ἐν τῷ μικρῷ αὐτοῦ ῥωποπωλείῳ, καὶ διαλεγόμενος ἀδιαλείπτως καὶ τὰ πάντα ἐξονυχίζων, ἐλυσιτέλει τοῖς ἀκούουσιν.

Τοιοῦτος ὁ βίος καὶ ἡ πολιτεία τοῦ ἀγαθοῦ

ἐκείνου γέροντος, πολίτου καὶ πατριώτου, τοῦ λεληθότως καὶ ἐν ἀφανείᾳ κατὰ τὸ φιλοσοφικὸν παράγγελμα βιοῦντος, ἀλλ' ἀπείρων ἵππων δύναμιν μορφωτικὴν κεκτημένου. Εὑρεθεὶς οὗτος μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Ἱεροῦ Ἀγῶνος ἐν Χανίοις, ὅτε ὁ ἄρχων ἤδη τῆς Κρήτης Μεχμὲτ Ἀλῆς τῆς Αἰγύπτου συνίστα ἐν τῇ νήσῳ τὰ ὑγειονομεῖα, συνεστάθη τῇ μερίμνῃ τοῦ Χίου ἐμπόρου Σπανούδη εἰς τὸν ἐν τῷ τότε μέγα δυνάμενον παρὰ Μουσταφᾷ πασσᾷ τῷ Γκιρητλῇ λεβαντῖνον ἰατρὸν καὶ σύμβουλον αὐτοῦ Καποράλαν, ὁ ὁποῖος εὑρὼν αὐτὸν ἱκανὸν καὶ ἄξιον, διώρισεν ὑγειονόμον ἐν τῷ λιμένι τῶν Σφακίων Λουτρῷ. Ἐκραγείσης ὅμως τῆς τοῦ 1841 ἐπαναστάσεως (τῆς τῶν Χαιρετῶν), ἐπαύθη ὡς ὕποπτος καὶ οὕτως ἐπανῆλθεν εἰς Χανία καὶ διῆγε τοῦ λοιποῦ, ὡς ἐν τοῖς ἀνωτέρω ἐξετέθη. Ὑπηρετῶν δ' ἐν Σφακίοις ἐνυμρεύθη λαβὼν σύζυγον ἐκ τοῦ ἱστορικοῦ ἀπὸ ἐνετοκρατίας πολυκλάδου οἴκου τῶν Σκορδυλῶν, γυναῖκα ἀληθῶς ἀντιάνειραν καὶ πελωρίαν, αὐτὸς ὁ βραχύσωμος καὶ ὑποσκάζων τὸν ἕτερον τῶν ποδῶν ἐκ τῆς καταστροφῆς τῆς Χίου, πρὸς δὲ καὶ ὡραίαν, ἐξ ἧς ἐκτήσατο πολλὰ καὶ ὡραῖα θήλεα πρὸ πάντων τέκνα, ἐν οἷς καὶ ὁ φημιζόμενος νῦν ἐν Γαλλίᾳ δραματικὸς ποιητὴς υἱός αὐτοῦ Ἀλέξανδρος. Ἀρξαμένου δὲ καὶ τοῦ πολυπαθοῦς καὶ δεινοῦ τριετοῦς ἐκείνου ἀγῶνος τῆς δυσμοίρου καὶ παναπότμου νήσου τῷ 1866, μετηνάστευσε καὶ ὁ πρεσβύτης ἤδη Παρῴδης μετὰ τῶν ἄλλων Κρητῶν εἰς Πειραιᾶ, ἔνθα φαίνεται καὶ ἀπεβίωσεν.

Ὁ ἐν λόγῳ δὲ υἱὸς αὐτοῦ Ἀλέξανδρος διδαχθεὶς ἐν Χανίοις τὰ πρῶτα γράμματα ὡς καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, κάτοχος δ' ὡς ἐμάθομεν καὶ τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης ἱκανῶς, δὲν ἐπανῆλθεν εἰς Κρήτην, ἀλλὰ μετέβη εἰς Ἰταλίαν πρὸς σπουδὴν ἐπιστημονικήν. Ἐκεῖ, ἐν Μεδιολάνοις πρὸ πάντων, εὑρίσκομεν αὐτὸν τοὺς ὑστέρους τούτους χρόνους διαπρέποντα ἐπὶ μαθήσει καὶ ποιητικῇ μορφώσει. Καὶ ἑπόμενον ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωάννου Παρῴδου, ὁ ἐξ οὕτω μουσοτρόφου πατρὸς ἐκ παίδων ἐποικοδομούμενος, ἐὰν ὀψέποτε ἐτύγχανε τοιαύτης εὐκαιρίας, οἵαν προσεπόρισεν αὐτῷ ἡ ἐπανάστασις ἐκείνη τῆς Κρήτης, νὰ ἀποδῇ ὅ,τι ἐξαίρετον, ἀκρότης καθὰ παραδίδοται καὶ παρίσταται ἐν τοῖς ὁμοτέχνοις αὐτοῦ, διότι ἀπέβη ποιητὴς δραματικὸς πρωτότυπος, ἀληθὴς ἐν τῇ ἀνθρωπίνῃ σκηνῇ δημιουργός. Καὶ ἤδη πλὴν ἄλλων προτέρων ἐν τῇ δυσχερεστάτῃ ταύτῃ σταδιοδρομίᾳ θριάμβων αὐτοῦ, οἵτινες ἐσημείωσαν τὴν ἀπὸ Μεδιολάνων καὶ Γενούης μέχρι Παρισίων ἀπό τινων ἐτῶν δραματικὴν αὐτοῦ πορείαν ἐσχάτως ἡ Γαλλικὴ Ἀκαδημία, διαθέτουσα τὸ βραβεῖον Toirac ὑπὲρ τοῦ ἀρίστου παρασταθησομένου ἐν τῷ Γαλλικῷ θεάτρῳ τὸ ἔτος 1893 δράματος, ἀπένειμεν αὐτὸ εἰς τὸν Ἕλληνα δραματουργὸν Ἀλέξανδρον Παρῴδην, βραβεύουσα τὸ ἐμμέτρως διεξαγόμενον αὐτοῦ πεντάπρακτον δρᾶμα, «ἡ Βασίλισσα Ζουάννα». Οὕτω γενναῖα καὶ ἀδρὰ πλειστάκις τὰ ἐκ τῆς μογοστόκου τῶν ἐθνικῶν ἐπαναστάσεων Εἰλειθυίας προφαινόμενα τέκνα, διότι αἱ τοιαῦται ἐπαναστάσεις τυγχάνουσι θεῖαι ἐν ἀνατροπαῖς δημιουργίαι.

Β. ΨΙΛΑΚΗΣ

ΚΙΜΩΝ ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ[1]

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΜΥΘΙΣΤΟΡΙΑ

Η'.

Ξηρὸς καὶ παγερὸς βορρᾶς, ἐγείρων καὶ στροβιλίζων νεφέλας κονιορτοῦ, διελαύνει διὰ τῶν ὁδῶν τῶν Ἀθηνῶν συρίζων, καὶ κάμπτει τοὺς ἀπεξηραμένους κλάδους τῶν καχεκτικῶν δένδρων. Καὶ μαστιγούμενος ὑπ' αὐτοῦ ἀνέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ Νοσοκομείου, τῆς σημερινῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας, πρὸς τὸ ἐν Νεαπόλει γυμνάσιον εἷς ὑπολοχαγός, κρατῶν ἀπὸ τῆς χειρὸς παιδίον δεκατετραετές.

Αἰσθάνεται παγωμένην τὴν χεῖρά του καὶ κύπτων πρὸς αὐτὸ μετὰ στοργῆς.

—Κρυόνεις πολύ, τῷ λέγει, Νίκο, τρέμεις ἀγαπημένο μου παιδί!

— Ναί· πολὺ κρυόνω, κύριε ὑπολοχαγέ.

— Δῶσε μου νὰ κρατήσω τὰ βιβλία σου· κούμπωσε τώρα τὸ μανδύα σου, καλά. Σήκωσε καὶ τὸ γιακά. Ἔτσι· περπάτει τώρα γλυκωρότερα.

—Πολὺ καλά, κύριε ὑπολοχαγέ.

—Πάλι, κύριε ὑπολοχαγέ. Τί κακὸ ποῦ μοῦ κάνεις νὰ μὲ ὀνομάζῃς ἔτσι, ἂν ἤξερες! Γιατί, Νίκο μου, δὲν μὲ λὲς πατέρα σου; Ἀ! Νὰ τὸν ἄκουα αὐτὸ τὸ λόγο ἀπὸ τὸ στόμα σου, πατέρα, τί καλὸ ποῦ θὰ μοῦ ἔκανε στὴν καρδιά.

—Μά, ἀφοῦ δὲν εἶσθε πατέρας μου, κύριε ὑπολοχαγέ, πῶς νὰ σᾶς τὸ λέω; ψέμματα; Ἔτσι δὲν ἔχω τὸ θάρρος, πῶς νὰ σᾶς πῶ, δὲν μοῦ ἔρχεται.

—Ἀ! θὰ μοῦ τὸ ἔλεγες ψέμματα; Τότε καλλίτερα ποῦ δὲν σοῦ ἔρχεται νὰ μοῦ τὸ λές. Γιατί ποτέ, παιδί μου, δὲν πρέπει τὰ χείλη νὰ πλαστογραφοῦν τὴν καρδιά, ποτέ. Ὅλαις τοῦ κόσμου ἡ εὐεργεσίαις, ὅλη ἡ ἀγάπη, δὲν εἶναι, φαίνεται, ἀρκεταῖς γιὰ νὰ δώσουν στὸν ξένο αὐτὸ τὸ γλυκὸ ὄνομα τοῦ πατέρα. Ἐμένα ὅμως, ξέρεις, Νίκο, μοῦ ἔρχεται νὰ σὲ λέω παιδί μου, καὶ οὔτε μπορῶ νὰ σὲ φαντασθῶ ἀλλιῶς. Γιατί μέσα σ' αὐτὸ τὸ ὄνομα κλείω ὅλη τὴν ἀγάπη, ὅλη τὴ λαχτάρα ποῦ ξεχειλίζει ἀπὸ τὴν καρδιά μου γιὰ σέ, σὰν νὰ μοῦ εἶχε δώσει ἀληθινὰ ὁ Θεὸς αὐτὴ τὴν εὐτυχία, σὰν νὰ ἤσουν ἀληθινὰ αἷμα τῆς καρδιᾶς μου.

Καὶ τοὺς λόγους τούτους ἐπρόφερε μετ' ἀρρήτου συγκινήσεως ὁ Κίμων, καὶ τὴν μορφήν του τὴν εὐγενῆ κατηύγαζεν ἡ στοργὴ καὶ ἐσκίαζεν ἡ μελαγχολία.

Τότε ὁ μικρὸς Νίκος βλέπων τὴν θλῖψιν, ἡ ὁποία διεχύθη ἐπὶ τῆς φυσιογνωμίας τοῦ ὑπολοχαγοῦ Ἀνδρεάδου, μὲ μειδίαμα ἀλλόκοτον, ἀνθρώπου ἠναγκασμένου νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς ἀνόητον ἀδυναμίαν, ἀπήντησεν.

—Ἀφοῦ αὐτὸ σᾶς εὐχαριστεῖ, τότε καὶ ἐγὼ εἰς τὸ ἑξῆς δὲν θὰ σᾶς κράζω ἀλλιῶς, παρὰ μόνον πατέρα μου.

—Εὐχαριστῶ, ἀγαπημένο μου παιδί, εἶπεν ἐν ἐκστάσει εὐδαιμονίας ὁ Κίμων—Δὲν ἠξεύρεις πόσο καλὸ μοῦ κάνεις ἔτσι· γιατὶ ἂν δὲν μὲ ἀγαποῦσες σύ, ποιὸν θὰ εἶχα νὰ μὲ πονέσῃ στὸν κόσμο;

Καὶ ἐσπόγγισε δάκρυ χαρᾶς, ὑποτρέμον ἐν τῷ κανθῷ τοῦ ὀφθαλμοῦ του, χωρὶς διόλου νὰ προσέξῃ οὔτε εἰς τὸν τόνον τῆς ἀδιαφορίας, μεθ' ἧς ἀπήγγειλεν ὁ μικρὸς τὴν φράσιν ἐκείνην, οὔτε εἰς τὸ μειδίαμα τὸ στρυφνόν, μίγμα εἰρωνείας καὶ οἴκτου, οὔτε εἰς τὸ πλάγιον βλέμμα, τὸ ὁποῖον ἔρριψε πρὸς αὐτὸν ὁ νεανίσκος, καὶ τὸ ὁποῖον ἐξέφραζεν εὐγλώττως ἄμετρον δυσφορίαν, ὡς νὰ ἔλεγε κατὰ διάνοιαν: Τί ἀνυπόφορες παραξενιαῖς ποῦ ἔχει, Θεέ μου, αὐτὸς ὁ προστάτης μου!

Καὶ ἤδη ἔφθασαν πρὸ τῆς θύρας τοῦ γυμνασίου τῆς Νεαπόλεως.

—Νὰ προσέχῃς, Νίκο, εἰς τὸ μάθημά σου, καὶ νὰ μὴ στέκῃς εἰς τὸ δρόμο, ὅταν σχολάσῃς. Εἶναι ἐπικίνδυνο αὐτὸ μὲ τὸ βορριὰ ποῦ φυσάει. Ἔχω στρατοδικεῖο σήμερα καὶ δὲν θὰ ἠμπορέσω νὰ ἔλθω νὰ σὲ πάρω.

—Καλλίτερα, κύριε ὑπολοχαγέ, ἄ ὄχι, πατέρα μου, ἤθελα νὰ εἰπῶ. Γυρίζω μοναχός μου· μήπως εἶμαι κανένα μωρό; Καὶ ἐξολισθήσας μετ' αἰσθήματος ἀνακουφίσεως τῶν χειρῶν τοῦ Κίμωνος, εἰσώρμησεν ὁ μικρὸς εἰς τὴν αὐλήν, φωνάζων καὶ θορυβῶν, ὡς πτηνὸν ἀπολυτρωθὲν τοῦ κλωβοῦ.

Τίς εἶναι ὁ μικρὸς οὗτος τοῦ ὁποίου τὴν ἀγάπην διψᾷ τόσον τοῦ Κίμωνος ἡ καρδία; Ποῖαι περιστάσεις εἵλκυσαν τόσον τὴν ἀπομονωτικὴν ἐκείνην ψυχὴν πρὸς τὸ παιδίον αὐτό, παρὰ τοῦ ὁποίου μετὰ τόσης συντριβῆς προσελιπάρει τὸν τίτλον τοῦ πατρός;

Πατήρ του δὲν ἦτο, τὸ ἠκούσαμεν.

Ἀλλὰ τὸ ἠγάπα, δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῆς εὐγενοῦς καρδίας του. Ἔτρεμε δι' αὐτό, μετὰ τῆς περιπαθοῦς ἐκείνης στοργῆς, μεθ' ἧς περιβάλλει τις μονογενὲς τέκνον.

Πενταετὲς ἦτο ὅταν τὸ εἶδε τὸ πρῶτον. Ἦτο τὸ ἔτος 1858, ὁ δὲ Κίμων Ἀνδρεάδης ἀνθυπολοχαγός, μόλις ἀνακληθεὶς τότε ἀπὸ τῆς μεταβατικῆς ὑπηρεσίας, ἀπετέλει μέρος τῆς φρουρᾶς Ἀθηνῶν.

Παρὰ τὸν παλαιὸν στρατῶνα τοῦ πεζικοῦ καὶ ἐν τῇ αὐλῇ αὐτοῦ, εἶχον πήξει μικρὸν ξύλινον παράπηγμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἰργάζετο ὁ ὁπλοδιορθωτὴς τοῦ συντάγματος Δημήτριος Βερτῆς. Καὶ δὲν ἦτο μόνον τὸ ἐργαστήριον τοῦ λοχίου Βερτῆ, ἐντὸς τοῦ στενοῦ ἐκείνου παραπήγματος, ἀλλὰ καὶ ἡ κατοικία αὐτοῦ, ἡ στενὴ δηλαδὴ ἐκ δύο σανίδων κλίνη του, καὶ παρ' αὐτὴν ἡ κλίνη τοῦ μικροῦ Νίκου, τὸν ὁποῖον ἐξ οἴκτου φιλανθρώπου εἶχεν ἐπιτρέψει ὁ διοικητὴς εἰς τὸν ἀτυχῆ πατέρα νὰ ἔχῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τῷ παραπήγματι.

Διότι δὲν εἶχε μητέρα ὁ Νίκος. Ἡ μήτηρ του εἰς τοὺς σπασμοὺς τοῦ τοκετοῦ τοῦ παιδὸς τούτου εὗρε καὶ τοῦ θανάτου τοὺς σπασμούς.

Ἀπερίγραπτοι ἦσαν αἱ στερήσεις τοῦ πτωχοῦ ὑπαξιωματικοῦ, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη, ὅταν μόνος ἐν τῷ κόσμῳ, ἐστερημένος οἰκείων, μόνον ἔχων πόρον τὴν γλίσχρον τοῦ λοχίου ἀντιμισθίαν, ἀπέκοπτε τὸ πλεῖστον αὐτῆς, ὅπως ἀνταποκριθῇ εἰς τὰς δαπάνας τῆς διατροφῆς τοῦ ὀρφανοῦ παρὰ ξένης γυναικός. Ὅταν δὲ ἐγένετο πενταετὲς καὶ ἠδύνατο τότε οὗτος νὰ ἀναπληρώσῃ τῆς μητρὸς τὰς φροντίδας, τῇ ἀδείᾳ τοῦ διοικητοῦ του, τὸ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ εἰς τὸ παράπηγμά του. Αὐτὸς ἔκτοτε ἦτο καὶ μήτηρ καὶ πατὴρ τοῦ μικροῦ ἐκείνου ὀρφανοῦ.

Ὁ Ἀνδρεάδης πολλάκις ἵστατο ῥεμβός, προσβλέπων συμπαθῶς τὸν πατέρα τὸν ἐργαζόμενον ἐκεῖ, κύπτοντα ἐπὶ τοῦ ἄκμωνος μὲ τὴν ῥίνην, ἢ τὴν σφύραν ἀνὰ χεῖρας, περιῤῥεόμενον ὑπὸ ἱδρῶτος, καμπτόμενον πλειότερον ὑπὸ τῆς ὀδύνης ἢ ὑπὸ τῶν κόπων· καὶ παρ' αὐτὸν τὴν χαρωπὴν μορφὴν τοῦ πενταετοῦς Νίκου, παίζοντος καὶ κυλιομένου παρὰ τοὺς πόδας τοῦ πατρός του, μὲ τὸ ἀμέριμνον μειδίαμα, μὲ τὴν ἀφρόντιδα χαρὰν τῆς τρυφερᾶς ἡλικίας.

Διὰ τοῦτο ἄλλοτε εὕρισκε λόγον τινὰ παραμυθίας διὰ τὸν πατέρα, ἄλλοτε ἔφερε παίγνιον ἢ γλύκισμα διὰ τὸ μικρόν, καὶ οὕτω ἡ ἐκ τοῦ παραπήγματος τοῦ ὁπλοποιοῦ Βερτῆ διέλευσις τοῦ Κίμωνος ἐκόμιζε πάντοτε τὴν χαρὰν εἰς τὸν μικρόν, τὴν παραμυθίαν εἰς τὸν πατέρα.

Πάντοτε οἱ ἀτυχήσαντες ἐν τῷ βίῳ συμπονοῦν τοὺς δυστυχεῖς. Διέβλεπε δὲ ποιάν τινα ἀναλογίαν μεταξὺ τῆς τύχης του, καὶ τῆς τύχης τοῦ πτωχοῦ ἐκείνου ὑπαξιωματικοῦ, ἀπὸ μόνης τῆς ὑπάρξεως τοῦ ὁποίου εἶχεν ἀναρτήσει ὁ θάνατος τὸ μέλλον τοῦ μικροῦ ἐκείνου ὄντος.

— Τί θὰ ἐγίνετο, Θεέ μου, διενοεῖτο πολλάκις, αὐτὸ τὸ παιδάκι, ἂν ἤθελε κλείσει τὰ μάτια ὁ πατέρας του;

Καὶ ὡς ἂν ἦτο πρόῤῥησις ὁ φόβος οὗτος τῆς συμπαθοῦς ψυχῆς του, δὲν ἐβράδυνε νὰ ἐνσκήψῃ ὁ κεραυνὸς ἐπὶ τοῦ ξυλίνου ἐκείνου παραπήγματος.

Πρωΐαν τινὰ εἶδε πυκνὸν συνωστισμὸν τῶν στρατιωτῶν πρὸ τοῦ οἰκίσκου τοῦ ὁπλοποιοῦ· ὁ δὲ ἐπιλοχίας τοῦ λόχου του δραμὼν πρὸς αὐτὸν τοῦ ἀνήγγειλεν, ὅτι εἰσελθὼν ἐκεῖ δι' ὑπηρεσίαν εὗρεν αὐτὸν νεκρὸν καὶ τὸν μικρὸν Νίκον, ἐν ἀσυνειδησίᾳ τελείᾳ τῆς συμφορᾶς, σείοντα τοῦ πατρός του τὸ λείψανον καὶ προσπαθοῦντα νὰ τὸν ἀφυπνίσῃ.

Ὁ ἰατρὸς τοῦ συντάγματος προσκληθεὶς ἐβεβαίωσε θάνατον ἐκ κεραυνοβόλου ἀποπληξίας, ἀρ' ἑσπέρας ἐπελθόντα, καὶ μετά τινας ὥρας ἡ γῆ ἐδέχετο τὸ λείψανον τοῦ πτωχοῦ ὑπαξιωματικοῦ.

Τὸ μικρὸν ὀρφανὸν κλαῖον ὄχι διὰ τὸν θάνατον, τοῦ ὁποίου καμμίαν δὲν εἶχε συνείδησιν, ἀλλὰ διότι ἐπλησίαζεν ἡ ἑσπέρα καὶ δὲν ἔβλεπε νὰ ἐπανέλθῃ ὁ πατήρ του, ἐθώπευον, μετεβίβαζον ἀπὸ χειρὸς εἰς χεῖρα καὶ προσεπάθουν διὰ παντὸς τρόπου νὰ ἀπασχολήσουν οἱ ἄνδρες τοῦ στρατῶνος.

Ἀλλ' ἤδη ἐτίθετο μεταξὺ τῶν ἀξιωματικῶν τὸ πρόβλημα, τί θὰ γείνῃ ἡ ἐγκαταλειφθεῖσα αὕτη ἐξαέτις ὕπαρξις.

Ὅταν ἡ φιλανθρωπία δὲν τρέχῃ πρὸς συνάντησιν τῆς δυστυχίας, ἀλλὰ τὴν εὑρίσκῃ ὑπὸ τὴν στέγην της, μεταξὺ τῶν ποδῶν της, ὅταν τοιούτῳ τρόπῳ ἡ δυστυχία ἐπιβάλλεται εἰς αὐτήν, καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν ἀρωγὴ λαμβάνῃ χαρακτῆρα ἀναγκα-

[1] Ἴδε σελ. 228.

στικοῦ ἐράνου, γεννᾶται ἐν ἡμῖν αἴσθημα δυσφορίας, σχεδὸν μίσους κατὰ τοῦ πάσχοντος, ὡς ἂν ἥσκει ἐφ' ἡμῶν ἐκβίασιν ἡ ἀκουσία ἐκείνη δυστυχία.

Διότι τότε προβάλλεται τὸ δίλημμα ἢ νὰ ἀναλάβωμεν βάρη, τὰ ὁποῖα δὲν ἐπεζητήσαμεν, ἀπὸ οἰκτίρμονος ὁρμᾶς τῆς ψυχῆς, ἢ νὰ πράξωμεν ἔργον ἀγριότητος, ἀπομακρύνοντες, ἀπωθοῦντες τὴν πάσχουσαν ὕπαρξιν, τὴν ὁποίαν ἡ τύχη ἔρριψε πρὸ τῶν ποδῶν μας.

Οὕτω συνέβη καὶ ὡς πρὸς τὸ ναυάγιον τοῦτο, τὸ ὁποῖον ἐξέβρασεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ στρατῶνός των ὁ θάνατος τοῦ ὁπλοδιορθωτοῦ.

Τί νὰ τὸ κάμουν; Καὶ διατί ἡ τύχη τὸ ἔρριψεν εἰς βάρος αὐτῶν, πτωχῶν ἀξιωματικῶν, τοὺς ὁποίους ἔκαμπτον καὶ συνέτριβον αἱ ἴδιαι αὐτῶν ὑποχρεώσεις;

Ἀπετάθησαν ἐντὸς τῆς ἡμέρας εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ἐκθετοτροφείου, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν, διότι δὲν ἦτο βρέφος τὸ ἑξαετές αὐτὸ παιδίον· ἦτο πολὺ μεγάλον. Ἀπετάθησαν εἰς τὸ ὀρφανοτροφεῖον, ἀλλ' ἀπεκρούσθησαν ἐπίσης, διότι ἦτο πολὺ μικρόν, ἄλλως, τοῖς εἴπον, εἶχε συμπληρωθῆ ὁ ἀριθμός.

Καὶ συνεζήτουν ἐν κύκλῳ περὶ αὐτοῦ, ἀδημονοῦντες καὶ διάφοροι ἐπροτείνοντο γνῶμαι.

Ὁ δὲ Νίκος, τὸν ὁποῖον ἐκράτει εἰς τὴν ἀγκάλην του εἰς δεκανεύς, ὡς νὰ εἶχε συνείδησιν ὅτι ἐδικάζετο τὴν ὥραν αὐτὴν ἐν τῷ κύκλῳ τῶν ἀξιωματικῶν ἡ ὕπαρξίς του, τὸ μέλλον του, δὲν ἔκλαιε πλέον, ἀλλὰ σιωπηλός, ἀνήσυχος, περιέφερεν ἐπ' αὐτῶν περίφοβα βλέμματα. Τέλος ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη νὰ δοθῇ δι' ἐράνου πρὸς διατροφὴν παρά τινι πτωχῇ οἰκογενείᾳ, ἐπὶ τρία ἢ τέσσαρα ἔτη.

— Καὶ ἔπειτα; ἠρώτησε δειλῶς ὁ Κίμων.

— Ἔπειτα; νόστιμο· ἔπειτα δέκα χρόνων παιδὶ εἶναι πλειὰ ξεπεταχτάρι· ἠμπορεῖ νὰ φτερουγίσῃ. Δέκα χρόνων παιδί, κάτι μπορεῖ νὰ κάνῃ· βρίσκει τὸ ψωμί του στὸ δρόμο. Θὰ ζήσῃ.

— Μαύρη ζωή. Ποιός ξέρει, ἂν δὲν θὰ ἦταν ὀλιγώτερο δυστυχισμένο νὰ ἐχάνουνταν ἀπὸ τώρα.

Καὶ ἐνῷ διετύπονε τὴν πικρὰν αὐτὴν σκέψιν ὁ Κίμων, κατὰ παράδοξον τῆς εἱμαρμένης ὑπαγόρευσιν οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ μικροῦ, οἱ ὑγροὶ ὀφθαλμοί του, προσήλωσαν ἐπὶ τοῦ Κίμωνος βλέμμα βαθύ, περίλυπον, ὡς ἂν ἐζήτουν ἀπ' αὐτοῦ τὴν χάριν τοῦ μικροῦ τούτου καταδίκου τῆς Εἱμαρμένης.

Καὶ τότε χωρὶς μακρὰς σκέψεις, ὑπείκων εἰς ἕλξιν ἀκαταμάχητον ὁ Κίμων, ἐπλησίασε τὸν μικρὸν Νίκον καὶ τὸν ἔλαβεν εἰς τὴν ἀγκάλην του. Ἐνῷ δὲ οὗτος περιέβαλλε τὸν λαιμόν του μὲ τὰς μικράς του χεῖρας, ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν διοικητὴν καὶ τοὺς συναδέλφους του ὁ Ἀνδρεάδης:

— Μοῦ τὸ χαρίζετε, εἶπεν, ἐμένα αὐτὸ τὸ παιδάκι;

Εἶναι ἐπιβλητικὴ ἡ ἐπίδρασις εὐγενοῦς παραδείγματος. Ὅλων τὰς καρδίας κατέκλυσεν ἀγία συγκίνησις, ὅλων ὑγράνθησαν οἱ ὀφθαλμοί. Ἀλλ' αὐτὸς χωρὶς νὰ σταθῇ νὰ ἀκούσῃ τὰ συγχαρητήρια τῶν συναδέλφων του, ὥρμησε πρὸς τὸν οἰκόν του, κρατῶν ὡς τροφὸς ἐν τῇ ἀγκάλῃ του τὸ ὀρφανόν, τοῦ ὁποίου αὐτός, ὁ ἄγαμος ἀξιωματικός, θὰ ἦτο εἰς τὸ μέλλον ὁ πατήρ.

Ἔκτοτε ὁ Κίμων Ἀνδρεάδης δὲν ἦτο πλέον μόνος εἰς τὸν κόσμον. Ὑπῆρχεν ἐκεῖ εἰς τὸν τέως ἔρημον οἰκίσκον του, μικρά τις ὕπαρξις τὴν ὁποίαν νὰ ἀγαπᾷ, ἀνθρωπίνη ψυχὴ παρὰ τῆς ὁποίας ἤλπιζε νὰ ἀγαπηθῇ καὶ αὐτός.

Ἀπὸ τῆς στιγμῆς ταύτης, καθ' ἣν ἡ Τύχη ὡδήγησε τὰ βήματά του πρὸς τὸ μικρὸν τοῦτο ὀρφανόν, ἄρχεται τῆς καρδίας αὐτοῦ ἡ ἱστορία. Ἡ Τύχη ἔγραψε τὴν πρώτην αὐτῆς σελίδα, ὁ ἀπόλυτος οὗτος τῶν ἀνθρωπίνων περιπετειῶν δημιουργὸς καὶ ῥυθμιστής.

Ἡ φιλανθρωπία καὶ ὁ οἶκτος ἀπετέλεσαν τὸ σπέρμα τοῦ δεσμοῦ τούτου· καὶ ἀπὸ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ, κατὰ μικρὸν ἐβλάστησε καὶ ἀνεπτύχθη ἡ στοργή, στοργὴ ἀρρήτου τρυφερότητος διὰ τὸ ἀπόρριμμα τοῦτο τῆς Εἱμαρμένης, τὸ ὁποῖον περισυνέλεξεν.

Εἶναι ἀνυπολόγιστος, ἀστάθμιστος ἡ ἀγάπη τὴν ὁποίαν ἐμπνέει εἰς τὸν εὐεργετοῦντα, ἡ παροχὴ μεγάλων ἀνεκτιμήτων εὐεργεσιῶν, τόσῳ μᾶλλον φλογερά, ὅσῳ περισσότερον ἀσυνήθεις καὶ ἔκτακτοι αἱ εὐεργεσίαι.

Εἶναι πρὸς ὑμᾶς ἀπείρως πολύτιμοι ἐκεῖνοι, τῶν ὁποίων σώζετε τὴν ζωήν, ἐκεῖνοι τῶν ὁποίων δημιουργεῖτε τὸ μέλλον, ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους ἀπὸ τῶν πρώτων βημάτων ποδηγετεῖτε, χειραγωγεῖτε, ἀναπτύσσετε, ἐκεῖνοι τοὺς ὁποίους προάγετε καὶ στηρίζετε ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ βίου. Καὶ ὅσον περισσότερον μοχθήσετε δι' αὐτούς, ὅσον περισσότεροι παλμοὶ φόβων, ἀνησυχιῶν, ἀβεβαιότητος, διασείουν τὰ στήθη σας, ὅσον περισσότερα δι' αὐτοὺς δάκρυα πλημμυρήσουν τοὺς ὀφθαλμούς σας, τόσον τρυφερότερον τοὺς ἀγαπᾶτε, τόσον ὁ ὑπὲρ αὐτῶν πόνος σας εἶναι θερμότερος.

Ἀγαπῶντες αὐτοὺς ἀγαπᾶτε τὸ ἴδιον ὑμῶν Ἔργον. Παρέχοντες ὅλην τῆς ψυχῆς ὑμῶν τὴν τρυφερότητα εἰς τὰ δημιουργήματά σας, ἑαυτοὺς ἀγαπᾶτε, καί, ἂν ἀνασκάψετε βαθέως ἐν τῇ ὑμετέρᾳ καρδίᾳ, θὰ ἀνεύρετε ἐν τῇ ἐξελίξει τῶν αἰσθημάτων τούτων τῆς ψυχῆς τὸ σπέρμα ἰσχυροῦ λανθάνοντος ἐγωϊσμοῦ.

Πόσον ἀγαπᾶται ἡ ἰδιοκτησία, πόσον λατρεύεται ἡ γῆ, ἡ λεπτὴ καὶ ἀχάριστος, τὴν ὁποίαν αὐτὸς ὁ γεωργὸς ὁ ὀρεσίβιος δημιουργεῖ ἐκβραχίζων καὶ ὑψῶν τοίχους, ὅπως συγκρατήσῃ τὸ χῶμα, τὸ ὁποῖον ἐπὶ ἔτη μοχθῶν περισυλλέγει καὶ ἀποκαθαίρει! Καὶ ἀρ' ἑτέρου, πόσον ναρκωμένη εἶναι ἡ πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν στοργή καὶ ἡ φιλεργία, ἐκεῖ ὅπου ἁπλοῦται ἡ γῆ, γόνιμος, ζείδωρος, ἐριθώλαξ, ὅπου δὲν ζητεῖ παρ' ἡμῶν, οὔτε πολλοὺς μόχθους, οὔτε μερίμνας.

Καὶ ἐξ ἄλλου, ὄχι ἀπὸ τῆς λεγομένης κραυγῆς τοῦ αἵματος, ἀλλ' ἀπὸ ταύτης τῆς ἀπόψεως, τῆς στοργῆς δηλαδή, ἣν ἐμπνέουν οἱ μόχθοι καὶ αἱ ὑπὲρ τῶν ἀγαπωμένων θυσίαι, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως, ὅτι τὸ τέκνον εἶναι τοῦ πατρὸς τὸ ἐξάρτημα, ἐξηγεῖται ψυχολογικῶς τὸ μυστήριον τῆς ἀρρήτου στοργῆς τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα, τοῦ ἁπλέτου ρωτός, τοῦ ζωηρόρου θάλπους τῆς καρδίας τῶν γεννητόρων,

τῶν ὁποίων ἀντιθέτως, ὠχροτάτη ἀνταύγεια, ἀσθενεστάτη ἀκτινοβολία εἶναι ἡ τῶν τέκνων πρὸς τοὺς γονεῖς στοργή [1].

Ὅλας τῆς ἀνέσεώς του τὰς ὥρας ἐδαπάνα ὁ Κίμων εἰς τὰς εὐφροσύνους μερίμνας τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς τοῦ θετοῦ τέκνου του· ὑπέστη δὲ τελείαν χαρακτῆρος μεταλλαγὴν ἡ ψυχικὴ αὐτοῦ διάθεσις.

Εἶδεν ἀπομακρυνόμενον ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ σκότος τοῦ κενοῦ, τὴν χρονίαν θλῖψιν τῆς ἐρημώσεώς του. Οἱ πάγοι τῆς καρδίας του, τὴν ὁποίαν αἱ τῆς τύχης ἐναντιότητες εἶχον καταπτοήσει καὶ περισφίγξει εἰς ἀπομονωτικὴν μισανθρωπίαν, ἐτάκησαν καὶ θάλπος εὐφρόσυνον τὴν κατέκλυσεν.

Εἰς τὸν ἀντικειμενικὸν κόσμον δίδομεν πάντοτε τὸν τόνον καὶ τὴν χροιὰν τῶν ἐνδοτέρων ἡμῶν ὑποκειμενικῶν συναισθημάτων. Εἶναι μελαγχολικὰ τὰ τοπία, ἐπὶ τῶν ὁποίων πίπτει ἡ σκιὰ τῶν μελαγχολικῶν ἡμῶν βλεμμάτων, καὶ ἡ αὐτὴ φύσις μειδιᾷ φαιδρὰ εἰς εὐτυχεῖς ὀφθαλμούς.

Ἦτο δὲ ἤδη εὐτυχὴς ὁ Κίμων ἐν τῇ πρὸς τὴν μικρὰν αὐτὴν ὕπαρξιν στοργῇ του.

Διὰ τοῦτο πᾶν ὅ,τι τὸν διέθετε πρὸς μελαγχολίαν καὶ ῥέμβην, ὅταν ἦτο μόνος ἐν τῷ κόσμῳ, παρίστατο ἤδη πρὸ αὐτοῦ ἱλαρόν, πλῆρες φαιδρότητος. Ὁ οὐρανὸς τοῦ ἐραίνετο γλυκυτέρου κυανοῦ χρώματος· πρώτην φορὰν ἐπρόσεξεν εἰς τὸ ἄρωμα τῶν ἀνθέων, καὶ ἀσυνειδήτως ἐτερέτιζε μελῳδίας ἀσμάτων, αἱ ὁποῖαι ἀφυπνίσθησαν, ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης παιδικῆς ἡλικίας ὑπνώττουσαι ἐν τῇ μνήμῃ του.

Ἡ καρδία αὐτὴ ἡ μέχρι τοῦδε κεκλεισμένη εἰς τὸν γέλωτα καὶ τὴν χαράν, ἐγένετο φιλόγελως καὶ φαιδρά. Ἦτο εὐτυχὴς παίζων ἐπὶ ὥρας *μὲ τὸ μικρό του*· αὐτὸς οὗτος ἐγίνετο τότε παιδίον. Διότι, ὅταν ἀγαπῶμεν, ἡ ψυχὴ ἡμῶν παλινδρομεῖ καὶ μεταλαμβάνει τῆς ἡλικίας ἐκείνων οἱ ὁποῖοι κυριαρχοῦν ἐπ' αὐτῆς.

Τὰ ἔτη παρήρχοντο καὶ τὸ θετόν του τέκνον ἀνεπτύσσετο καὶ προώδευε.

Αὐτὸς ἦτο ὁ παιδαγωγός του, αὐτὸς ὁ προγυμναστής του, κατὰ πᾶσαν ἑσπέραν ἐπὶ ὥρας διδάσκων τὸν μικρὸν μετὰ τῆς ὑπομονῆς διδασκάλου ἐξ ἐπαγγέλματος. Ἐγέλων πολλάκις οἱ συνάδελφοί του, βλέποντες νὰ ὁδηγῇ ὡς τροφὸς εἰς τὸ σχολεῖον τὸν Νίκον, ἐποπτεύων μετὰ τρόμου τὴν ἠθικήν του διάπλασιν, καὶ οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ καθηγηταὶ τοῦ μικροῦ τὸν ἐβαρύνοντο ἐπὶ τέλους· τόσον ἦσαν πυκναὶ αἱ ἐπισκέψεις του.

Καὶ ὅταν ἠσθένει ὁ μικρός, ὅταν, ἄλλοτε ἐπὶ μῆνα ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς τὸν ἔσυρε πρὸς τὸν θάνατον, ἄλλοτε ἄλλαι τῆς παιδικῆς ἡλικίας κρίσιμοι νόσοι, ποσάκις ἀπὸ τῆς διασώσεώς του ἀνήρτησε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ὕπαρξιν, πόσας διήρχετο ἀγωνιώδεις νύκτας κύπτων ἐπὶ τῆς κλίνης του, μεταλλάσσων ἐπὶ τοῦ μετώπου του τοὺς μετὰ πάγου ἐπιδέσμους καὶ προσπαθῶν διὰ τῶν φιλημάτων του, διὰ τῆς πνοῆς του, νὰ μεταδώσῃ δρόσον εἰς τὰ φλεγόμενα ὑπὸ τοῦ πυρετοῦ χείλη τοῦ μικροῦ του!

Τότε, ὅταν ἐκινδύνευεν ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμὴν νὰ ἴδῃ νεκρὸν τὸ θετόν του τέκνον, παγωμένον εἰς τὴν ἀγκάλην του, τότε διεγίνωσκε τὸ μέγεθος τῆς πρὸς αὐτὸν λατρείας του. Πόσα, παρακαλῶν τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῆς διασώσεώς του, ἔχυνε τότε δάκρυα, πῶς διέσειε καὶ τὸν ἰδικόν του νοῦν ὁ λῆρος τοῦ μικροῦ του, πῶς παρέλυεν ἡ ἐνεργητικότης του, τὸ ψυχικόν του σθένος, ὅταν τὸν ἔβλεπε βυθιζόμενον εἰς τὴν ἔκλυσιν ἐκείνην τὴν ληθαργικήν, ἡ ὁποία τόσον προσομοιάζει τὸν θάνατον!

Καὶ ὅταν ἐν τῷ λήρῳ τοῦ πυρετοῦ του ἐναγκαλιζόμενος αὐτὸν τὸν ἀπεκάλει πατέρα καὶ τοῦ ἔλεγε πῶς δὲν μπορεῖ, πῶς θὰ πεθάνῃ, ὁποῖα ἀντίθετα κύματα ἀπογνώσεως καὶ εὐφροσύνης συνάμα ἔπλητταν τὴν ψυχήν του!

— Ὄχι, μικρό μου, δὲν ἔχεις τίποτα· δὲν θὰ μοῦ πεθάνῃς σύ· ἄκου λόγια; Καὶ ὕστερα τί θὰ μοῦ ἔμενε ἐμένα στὸν κόσμο; Καὶ θὰ σ' ἄφινε ὁ πατέρας σου νὰ πεθάνῃς; Ἂν εἶχε τίποτα τὸ παιδί του, θὰ ἠμποροῦσε ὁ πατέρας νὰ τοῦ χαμογελᾷ; Γιατί νά, τὸ βλέπεις, γελάω ἀπὸ χαρὰ ποῦ εἶσαι καλλίτερα. Μεθαύριο θὰ σηκωθῆς, θὰ πηγαίνωμε στῆς ἐξοχαῖς, στὰ λουλούδια, ὅπου θέλεις, καὶ ὅ,τι μοῦ ζητήσῃς, νὰ ξέρῃς, θὰ εἶναι δικό σου μικρό μου, ὅ,τι θελήσῃς.

Καὶ ἔκρυπτε τοὺς λυγμούς του ὑπὸ ψευδὲς σπασμωδικὸν μειδίαμα.

Ἀλλ' ἐν τούτοις ὑπεχώρησεν ἡ νόσος καὶ αἱ ἡμέραι τῆς ἀναρρώσεώς του καὶ αἱ πρῶται ἔξοδοι, μὲ τὸν μικρόν του Νίκον περιτυλιγμένον εἰς θερμὰ μάλλινα ἐνδύματα ἦσαν αἱ εὐτυχέστεραι ἡμέραι τῆς ταλαιπωρημένης τοῦ Κίμωνος ζωῆς.

Ἠγάπα ὑπερβαλλόντως τὴν θήραν καὶ τὴν ἁλιείαν ὁ Κίμων· καὶ αἱ ἐκδρομαί του ἀπετέλουν τὴν μόνην τέρψιν τοῦ βίου του. Ἀλλ' ὅταν ἀνεπτύχθη ὁ Νίκος, ὥστε νὰ δύναται νὰ ἀντέχῃ εἰς τὰς πορείας, νὰ ἦναι συνοδός του, ἡ ἐκ τούτων τέρψις ἦτο διὰ τὸν Ἀνδρεάδην ἀληθὴς παράδεισος.

Κατὰ τὰς ἐκδρομὰς ταύτας, ἐν τῇ ἐρημίᾳ καὶ τῇ γαλήνῃ τῆς ἀγροίκου ῥύσεως, προσεπάθει νὰ μεταδίδῃ εἰς τὸ θετόν του τέκνον τὰς ποικίλας γνώσεις του, νὰ ἀναπτύσσῃ τὸ πνεῦμά του, νὰ καλλύνῃ τὴν ψυχήν του. Ἀφύπνιζεν ἐν αὐτῷ τὴν ἀντίληψιν τοῦ καλοῦ καὶ ἐκαλλιέργει τὴν καρδίαν του, ὅπως εἰσδέχεται τὰς εὐφροσύνους ἐντυπώσεις τῶν καλλονῶν τῆς ῥύσεως, τὰς συγκινήσεις τὰς

[1] Ἀριστοτέλους, Ἠθικῶν Νικομαχείων I. VII. «... Οἱ δ' εὖ πεποιηκότες φιλοῦσι καὶ ἀγαπῶσι τοὺς πεπονθότας, ὅπερ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνιτῶν συμβαίνει· πᾶς γὰρ τὸ οἰκεῖον ἔργον ἀγαπᾷ... Ὑπεραγαπῶσι γὰρ οὗτοι τὰ οἰκεῖα ποιήματα, στέργοντες, ὥσπερ τέκνα. Τὸ γὰρ εὖ πεπονθός, ἔργον ἐστὶν αὐτῶν· τοῦτο δὴ ἀγαπῶσι μᾶλλον ἢ τὸ ἔργον τὸν ποιήσαντα. Ἔτι δὲ τὰ ἐπιπόνως γενόμενα παντὸς μᾶλλον στέργουσιν, οἷον τὰ χρήματα οἱ κτησάμενοι τῶν παραλαβόντων· διὰ ταῦτα δὲ καὶ αἱ μητέρες φιλοτεκνότεραι· ἐπιπονωτέρα γὰρ ἡ γέννησις».

«L' amour paternel ne diffère pas de l' amour propre. Ainsi un père ne sépare point l' idée d'un fils de la sienne. Du reste qu' on mette à la place de ce que je dis la sympathie ou le sang, et qu'on me face entendre pour quoi le sang ne parle pas autant dans les enfants que dans les pères». — Vauvenargues. De l' esprit humain XXXII.

ἀρρήτους, αἵτινες πληροῦν τὴν ψυχὴν ἐν τῇ ἐρημίᾳ τοῦ δάσους, ἐν τῇ σιωπῇ τῆς νυκτός, ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ πελάγους.

Ὁ μόνος ἐφεξῆς τῆς ὑπάρξεώς του σκοπός, ἡ μόνη χαρὰ ἦτο ἡ διάπλασις τοῦ μικροῦ τούτου παιδός, τὸν ὁποῖον τοῦ ἔστειλεν, ὡς ἔλεγεν, ὁ Θεός, διὰ νὰ τάμῃ τὴν μόνωσίν του, διὰ νὰ ῥαιδρύνῃ τὸν βίον του.

Φύσις ποιητικὴ καὶ ἁβρὰ ὁ Κίμων, ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ παιδὸς τούτου κατεσκεύαζεν ἴνδαλμα προσόμοιον τῇ ψυχῇ του· καὶ δὲν ἠννόει ὅτι ἔβλεπεν ἐν αὐτῷ, ὡς εἰς καθρέπτην, τῶν ἰδίων αὐτοῦ αἰσθημάτων τὴν ἀνταύγειαν. Καὶ τὸ ἴνδαλμα τοῦτο τὸ λάμπον ἐκ καλλονῆς, τὸ φιλοτέχνημα τὸ τέλειον, τὸ ὁποῖον ὁ ἀριστοτέχνης οὗτος τῆς ψυχῆς ἐλάξευεν, ὡς διὰ γλυφίδος, διὰ τῆς φαντασίας του τῆς ἁβρᾶς, τὸ περιέβαλλε καὶ τὸ ἐκόσμει, ὑπὸ τὸ κράτος ψυχικῆς ψευδαισθήσεως, δι' ἀπείρων φανταστικῶν ἀρετῶν.

Καὶ τοῦτο, διότι τὰ ἰσχυρὰ αἰσθήματα εἶναι ἰσχυρά, ὄχι ὡς ἐκ τῆς ἀληθοῦς καλλονῆς καὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ἀντικειμένου τὸ ὁποῖον ἐμπνέει αὐτά, ἀλλ' ἕνεκα τῆς καλλονῆς καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς ψυχῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ βλαστάνουν.

Ἄνευ τῆς ἐπιδράσεως τῶν αἰτίων τούτων ὁ Κίμων Ἀνδρεάδης ἤθελε διίδει, ὅτι ἦτο πολὺ παράδοξος ὁ χαρακτὴρ τοῦ παιδὸς τούτου.

Ἐδέχετο τὰς εὐεργεσίας, ὡς ὑποχρεωτικὰς διὰ τὸν προστάτην του, ὡς ἀπότισιν ἐπιβεβλημένης ὀφειλῆς, ψυχρῶς, ἀναισθήτως. Τὰ ἀναρίθμητα δὲ δείγματα τῆς ἀγάπης τοῦ θετοῦ πατρός του ὄχι μόνον διωλίσθαινον ἐπὶ τῆς καρδίας του, ὡς ἐπὶ ἀδιαβρόχου ὑράσματος τὸ ὕδωρ, ἀλλὰ τὸν ἐστενοχώρουν, τῷ ἐπροξένουν κάματον.

Ποτὲ οἱ μεγάλοι ὀρθαλμοί του δὲν ὑψώθησαν πρὸς τὸν Κίμωνα ὑγροί, μὲ τὴν ῥωτεινὴν ἐκείνην λάμψιν, τὴν ὁποίαν διαχέει ἐπὶ τοῦ βλέμματος ἡ εὐγνωμοσύνη καὶ ἡ ἀγάπη. Ποτὲ ἐν στιγμαῖς θλίψεων δὲν ἔσχεν ὁ Κίμων τὸ ἔρεισμα τρυφεροῦ λόγου, υἱικῆς θωπείας. Ἦτο ψυχρὸς καὶ ἐπιφυλακτικός, ὡς αἴλουρος θωπευόμενος, καὶ ὡς αἴλουρος ἐπὶ τέλους βαρυνόμενος καὶ πλήττων. Ὁ διάλογος του πρὸ τοῦ σχολείου μετ' ἐκείνου, ὅστις εἶχε λάβει παρ' αὐτῷ θέσιν πατρός, ἦτο πιστὴ εἰκὼν τῶν ἐνδιαθέτων αἰσθημάτων του. Ἀλλὰ μὴ καταλογίσετε εἰς ἔλλειψιν διορατικότητος τὴν ἀμβλυωπίαν ταύτην τοῦ Κίμωνος. Ἡ καρδία τοῦ ἰσχυρῶς ἀγαπῶντος συσκοτίζει καὶ ἀποναρκόνει τοῦ πνεύματος τὴν διαύγειαν, ἀντιδρᾷ διαρκῶς κατὰ τῆς κρίσεως, καὶ τὴν ἐξουδετερόνει.

Πολλάκις ἐν τούτοις ἐγίνετο ῥῶς ἐν τῇ διανοίᾳ τοῦ Κίμωνος. Πολλάκις τῆς ψυχῆς τοῦ παιδὸς τούτου ἡ ξηρασία καὶ ὁ χαρακτὴρ ὁ ἄκαρδος προσέπιπτον εἰς τὴν ἀντίληψιν αὐτοῦ. Ἀλλ' αἱ ἐλαφρυντικαὶ περιπτώσεις ἦσαν πάντοτε πρόχειροι, καὶ προθύμως πάντοτε ἐδημιούργει ὑπὲρ αὐτοῦ δικαιολογίας. Καὶ ὅταν ἐπείθετο, ὅτι τὸ ἠδίκησε τὸ θετόν του τέκνον, ὅτι τὸ παρενόησε, τοῦτο δὲ καὶ συνέβαινε διαρκῶς, ἐπολλαπλασιάζοντο τότε θερμότεραι τῆς ἀγάπης αὐτοῦ αἱ ἐκδηλώσεις.

Διότι ἀναπηδοῦν πάντοτε θερμαί, ἀνεξάντληροι πάντοτε, τῆς συγγνώμης αἱ πηγαί, ἀπὸ τοῦ βάθους ἀγαπώσης καρδίας.

[Ἕπεται συνέχεια]

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ Σ. ΛΥΚΟΥΔΗΣ

Η ΕΟΡΤΗ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ

Λουλούδια παντοῦ χυμένα. Πρόσωπα γελαστὰ πηγαίνουν καὶ ἔρχονται· ἡ οἰκοδέσποινα, ἀφοῦ ἔρριψε μιὰ συμπληρωματικὴ ματιὰ εἰς ὅλα καὶ ἐφάνη εὐχαριστημένη, κλείεται στὸν κοιτῶνά της νὰ στολισθῇ καὶ νὰ γείνῃ πολὺ ὡραία, μὰ πολὺ ὡραία σήμερον γιὰ τὴν ἑορτὴ τοῦ συζύγου της. Πρὶν νὰ φύγῃ, γυρίζει τὴν ὑγρὴ ματιά της καὶ βλέπει στὸ τραπέζι, ἐμπρὸς στὸ πιάτο τοῦ συζύγου της, μικρούλα ἀνθοδέσμη ἀπὸ ἀγροτικὰ λουλούδια.

Ξεύρει πῶς αὐτὴ ἡ ἀνθοδέσμη, θὰ τὸν συγκινήσῃ πολύ. Κάθε λουλουδάκι ποὺ ἔκοπτε τὸ παχουλὸ χεράκι της, τὰ χείλη της ἐψιθύριζαν καὶ μιὰ εὐχὴ ἀληθινή, μέσ' ἀπὸ τὰ φυλλοκάρδια βγαλμένη. Τὰ σύναξε στὴν κορφὴ τοῦ βουνοῦ.

Ἀμὲ ὁ φάκελλος ὁ πέτσινος ποὺ τοῦ τὸν κέντησε μὲ τόση τέχνη! Κάθε βελονιὰ ἔχει καὶ τὴν ἱστορία της.

Καὶ οἱ παντοῦρλες ποὺ τοῦ κέντησε ἡ Πάνθεια, μὲ τὰ μικρὰ χεράκια της! Καὶ τὸ ποιηματάκι ποὺ ἔγραψε ὁ Τοτός! Θὰ γείνῃ ποιητὴς αὐτὸ τὸ παιδί! ἀ . . . νὰ τὸ ἰδῆτε. Καλὲ μὲ τί καρδιὰ γραμμένο!! σωστὸ ἀριστουργηματάκι! Θὰ τοῦ τὸ διαβάσῃ στὸ τραπέζι.

Πῆγε τὸ πρωὶ ὁ Κωστάκης νὰ φέρῃ τὸν πατέρα του. Ἔχουν πολλοὺς ξένους· ἔβαλαν τόσα ξύλα στὴ μέση τοῦ τραπεζιοῦ (γιατὶ ἀνοίγει σὲ τέτοιαις περιστάσεις) καὶ ἐνῷ σκλάβωσε ὅλη τὴν τραπεζαρία, τῆς φαίνεται μικρό.

Μόλις πρόφθασε νὰ στολισθῇ καὶ νὰ τοποθετήσῃ τὸν κεντημένο φάκελλο ἐπάνω στὸ γραφεῖο τοῦ Κωστάκη, γιὰ νὰ κτυπήσῃ πρῶτος-πρῶτος στὰ μάτια του καὶ ἦλθαν οἱ παπάδες τῆς ἐκκλησίας.

Ὁ προϊστάμενος, ἐνῷ τοῦ φιλοῦσε τὸ χέρι, τῆς ἔδωκε τὸ *ὕψωμα* γιὰ τὸν Κωστάκη καὶ ἄρχισαν νὰ μιλοῦν γιὰ τὸν ἱεροκήρυκα καὶ τὰ θέματά του. Μ' ἕνα νεῦμα, ἡ δούλα κατάλαβε, πῶς εἶνε ὥρα γιὰ γλυκὸ καὶ φέρνει ἀσημένιο δίσκο μὲ δυὸ εἰδῶν γλυκὸ καὶ μέσα σὲ κρυστάλλινα ποτηράκια κακάο. Σὲ λίγο, φέρνει καὶ τὸν καφὲ μὲ ὡραία τούρτα (ἐργόχειρο δικό της) γιὰ βούτημα.

Πῶς τὸν ἀγαπᾷ αὐτὸν τὸν παπᾶ ἡ Θεοδώρα!! Αὐτὸς τὴν στεφάνωσε καὶ αὐτὸς βάπτισε τὰ παιδάκια της.

Ἔρχονται ἄλλοι φίλοι, ἄλλαις φιληνάδες καὶ κρυφοκαμαρώνουν τὴν ὡραία φορεσιά της καὶ τὴν τάξι τοῦ σπιτιοῦ της. Πάγει σὰν ρολόγι τὸ σπίτι της. Καὶ σ' ὅλα ἐκείνη ἐπιστατεῖ.

Σταμάτησε ἕνα ἀμαξὶ καὶ ἡ Θεοδώρα τρέχει κάτω στὴν αὐλή. Βοηθεῖ τὸν πεθερό της νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸ ἀμαξὶ· καὶ φιλεῖ μὲ στοργὴ τὸ χέρι του,

ποὺ τρέμει ἀπὸ τὰ γεράματα· κατόπι τὸν ὑποστηρίζει καὶ τὸν πάγει στὴν τραπεζαρία, γιατὶ εἶνε ὥρα τοῦ γεύματος.

Ὁ Τοτὸς λέγει τὴν προσευχή, ὁ παπᾶς εὐλογεῖ τὸ τραπέζι καὶ ἀρχίζουν ὅλοι καὶ ὅλαι νὰ τρώγουν μὲ ὄρεξη, τὰ καλομαγειρευμένα φαγητά. Ὅλες οἱ νύφες τοῦ γέρου καὶ ὅλοι οἱ γαμπροὶ εἶνε ἐκεῖ καὶ γελοῦν καὶ κάμνουν προπόσεις καὶ τὰ παιδιὰ (στὸ τραπέζι τῶν μεγάλων καὶ αὐτὰ σήμερα) τρώγουν σὰν μεγάλοι.

Ὁ Τοτὸς παίρνει ἕνα ποτήρι στὰ χεράκια του καὶ ἀρχίζει νὰ ἀπαγγέλλῃ τὸ ποίημά του. Στὴν ἀρχὴ τὸ χεράκι του ἔτρεμε καὶ τὸ κρασὶ χοροπηδοῦσε μέσα· μὰ κατόπι πῆρε θάρρος καὶ ὅταν τελείωσε, βρέθηκε στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ μπαμπᾶ του, ὁ ὁποῖος τὸν φιλοῦσε . . . τὸν ἔτρωγε ἀπὸ τὰ φιλιά.

Κατόπιν ὁ Κωστάκης εἶδε τὸν φάκελλο, εἶδε τὶς παντοῦρλες, σταμάτησε τὸ δακρυσμένο μάτι του στὴν ἀνθοδέσμη καὶ ἔσφιξε τὰ χεράκια τῆς Θεοδώρας.

*

Ὁ Κωστάκης ἦταν ὑπάλληλος σ' ἕνα μεγάλο ἐμπορο, ποὺ τὸν ἔλεγαν κ' ἐκεῖνον Κωστάκη Στρ.

Δυὸ τρεῖς μέρες πρίν, διάβαζε καὶ ὁ ἐνδιαφερόμενος καὶ ὁ ἀδιάφορος στὶς ἐφημερίδες, πῶς ὁ κ. Κωστάκης Στρ. δὲν δέχεται ἐπισκέψεις.

Τὸ σπίτι του βουβό, ἡ κυρία του ξαπλωμένη στὴν πολυθρόνα, γέρνει τὸ κεφάλι της βαρὺ ἀπὸ σκέψεις ἀφαρτωλὲς καὶ βλέπει συχνὰ τὸ ρολόγι, γιατὶ περιμένει τὸ γιατρό της, ποὺ οἱ κακὲς γλῶσσες λέγουν, πῶς εἶνε ἐρωμένος της.

Ὁ Κύριος γύρισε ξημερώματα ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ λέσχη, ὅπου ἔχασε σπουδαῖα ποσὰ καὶ τώρα κοιμᾶται γιὰ νὰ ξεχάσῃ.

Τὸ παιδί τους βήχει, σκεπασμένο μὲ χίλιες φανέλες καὶ τρώγει παστίλια τῆς γκόμας. Ξεύρετε; ποτὲ δὲν ἔφαγε ψωμὶ ἂν καὶ εἶνε πέντε χρονῶν. Τὸ ἀνατρέφουν *λεπτά*.

Ἔξαφνα, τῆς κυρίας τὰ μάτια ἀντὶ νὰ πᾶνε στὸ ρολόγι, πῆγαν κατὰ λάθος στὸν ἡμεροδείκτη καὶ βλέπει, πῶς εἶνε ἡ ἑορτὴ τοῦ συζύγου της. Πετάχθηκε τρομασμένη, μὰ κατόπι χαμογέλασε καὶ καθησύχασε· θυμήθηκε, πῶς ἐπρόλαβε νὰ γράψῃ στὴν ἐφημερίδα «*πῶς δὲν δέχεται*».

Ἐκείνη, ἃ γιὰ τοῦτο κάνεις δὲν μπορεῖ νὰ πῇ τίποτε! ἐκείνη εἶνε γυναῖκα **χωρὶς προλήψεις** καὶ δὲν ἀγαπᾷ **τοὺς τύπους**. Ἐπισκέψεις τυπικὲς καὶ εὐχὲς τυπικὲς . . . χυδαῖα πράγματα! συζυγικὴ στοργή, χίμαιρα! φιλία, ἀνοησία! Στὸν ἔρωτα ἐπίστευε—μὲ μιὰ μικρὴ διαφορὰ ὅμως· νὰ ἀγαπᾷ μὲν πάντοτε, μὰ ὄχι τὸ ἴδιο πρόσωπο.

— Ἄ, ὁ γιατρός . . . pauvre docteur! τὸ ξεύρει αὐτό! Ξεύρετε *εἶνε εἰλικρινής*· τοῦ τὸ εἶπε. Δὲν θέλει γελοίους Ὀθέλλους στὸ κεφάλι της. Μὰ ὁ σύζυγός της, δὲν πιστεύω νὰ τὸ ξεύρῃ.

Ἡ ἑορτὴ τοῦ συζύγου της, τῆς θύμισε πῶς πέρσυ ἀγαποῦσε ἐκεῖνον τὸν χαριτωμένο γραμματέα τῆς Γαλλικῆς πρεσβείας. Κρυφὰ κρυφὰ ἀναστενάζει. Ἡ ἀλήθεια εἶνε, πῶς ἐκείνη ἐκολακεύετο πολὺ μὲ τὴν ἀγάπη αὐτοῦ τοῦ χαριτωμένου ἀνθρώπου, μὰ ἐκεῖνος . . . . ἦτο χωρὶς καρδιὰ . . . πανδρεύθηκε.

Αὐτὸ ὅμως τὸ ἔχει θαμμένο βαθειὰ στὴν καρδιά της καὶ τὸν παρουσιάζει εἰς αὐτήν, γιὰ θῦμα τῆς ἀστασίας της. Δὲν πιστεύω νὰ τὸ ἐπαναλάβῃ κανεὶς δυνατά, διότι ὑπάρχει φόβος μὴν τὸ μάθῃ ὁ γιατρός!

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΡΩΤΟΚΡΙΤΟΣ ΚΑΙ ΗΛΙΟΣΤΑΛΑΚΤΗ

Α'

Εἰς τὰ χωριὰ τῆς Κερκύρας εἶναι μεγάλη αὐστηρότη ἀκόμη εἰς τὰ ἤθη, καὶ μάλιστα εἰς τὰ χωριὰ ποὺ εἶναι μακρυὰ ἀπὸ τὴν πόλη. Μιὰ φορὰ ὅμως ἤτανε πιλιὸ αὐστηρὰ ἀπὸ τώρα. Νὰ βλέπανε, λόγου χάρι, μία νέα χωριατοποῦλα νὰ μιλῇ δυό, τρεῖς φορὲς μὲ κανένα νέο σὲ παράμερο τόπο, κρυφά, ὄχι μοναχὰ νύχτα, μὰ καὶ μέρα μεσημέρι, ξέγραψέ τηνε! τήνε λογαριάζανε *κακὴ γυναῖκα*. Οἱ χωριατοποῦλες, καὶ μάλιστα οἱ ὥριμες γιὰ γάμο, ἂν ἀπαντοῦσανε εἰς τὸ δρόμο, καὶ μάλιστα ἀπ' ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό, ἄντρα, παντρεμένον ἢ ἀνύπαντρο, δὲν ἔπρεπε νὰ σηκώσουνε τὰ μάτια νὰ τὸν ἰδοῦνε, ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ περάσουνε βλέποντας κάτω εἰς τὴ γῆ, καὶ μὲ μεγάλη συστολὴ νὰ εἰποῦν μόνο «καλημέρ' ἀφέντη», «καλησπέρα σ' ἀφεντιᾶ σας». Σὰν ἐνύκτωνε, σούρουπα μάλιστα, οἱ γυναῖκες ἔπρεπε νὰ κλειστοῦνε στὸ σπίτι σὰν οἱ κόττες καὶ νὰ μὴ βγοῦνε παρὰ τὴν αὐγή, ἔστω καὶ γιὰ τὴν πιλιὸ μεγαλήτερη ἀνάγκη. Νὰ κλέψῃ ἕνας χωριάτης μιὰ χωριατοποῦλα καὶ νὰ τὴν ἔχῃ εἰς τὸ σπίτι του ἀστεράνωτη γιὰ πολὺν καιρό, ἦταν πρᾶμα σπάνιο, καὶ ἀκόμη πιλιὸ σπάνιο νὰ βγῇ μιὰ χωριάτισσα κακῆς διαγωγῆς· αὐτὴ ἔπρεπε νὰ φύγῃ ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ νὰ πάῃ νὰ ζήσῃ ἀλλοῦ, συνήθως εἰς τὴν πόλη. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ τὰ συστήματα καὶ αὐτὲς τὶς ἰδέες βαστοῦνε ἀκόμα εἰς τὰ χωριὰ τῆς Κερκύρας. Τοῦτο τὸ ἀποδείχνει ἕνα περιστατικὸ ὁποῦ ἐστάθηκε, εἶναι λίγος καιρός, εἰς τὸ χωριὸ τῆς Μέσης, Στρογγυλή. Ἡ Μαρία Χ' ἤτανε *πιασμένη* (δηλαδὴ ἀρραβωνισμένη) μὲ τὸν Πίπη Ω' ἀπὸ μῆνες. Εἰς αὐτὸ τὸ διάστημα οἱ νέοι ἐβλεπόντανε, μιλοῦσανε, μὰ . . . τίποτες περισσότερο! Μίαν ἡμέρα ὁ Πίπης βρίσκει τὴ Μαρία μοναχή της· ἐκαιόντανε ὁ καϋμένος γιὰ ἕνα φιλί, ἕνα μοναχό! Δὲν ἠξέρει λοιπὸν οὔτε αὐτὸς πῶς τοῦρθε καὶ τήνε πιάνει ἀπὸ τὴ μέση καὶ τὴν ἐφίλησε γλυκὰ στὸ στόμα. Μὰ τί τοῦ κόστισε αὐτὸ τὸ φιλί! Ἡ Μαρία δὲ χάνει καιρὸ καὶ τοῦ τραβᾶει ἕνα ἀνάποδο πρῶτα· καὶ ἔπειτα—θὰ τὸ πιστέψετε;—τοῦ κάνει καὶ μία κατηγορία εἰς τὸ δικαστήριο, ὅπου τὴν ἐπρόσβαλε. Ἀκοῦς ἐκεῖ, ἀρραβωνιαστικὴ νὰ κατηγορῇ εἰς τὸ δικαστήριο, ὅπου τὴν ἐφίλησε, ποιόν; τὸν ἀρραβωνιαστικό της!—«Μά, τῆς λέει καὶ ὁ μαῦρος ὁ δικαστής, δὲν θὰ γένῃ σὲ λίγο ἄντρας σου; δὲν εἶναι δικός σου; τί μεγάλη λοιπὸν

ἁμαρτία ἔκαμε ὁ δύστυχος νὰ σοῦ δώσῃ καὶ ἕνα φιλί ἀφοῦ μάλιστα σὲ ἀγαπάει τόσο ;» — «Ὄχι, κύριε δικαστή, τοῦ ἀπήντησεν ἐκείνη· δὲν εἶναι ἀκόμη ἄντρας μου· θὰ γένῃ· καὶ ὅσο δὲν εἶναι, ἔπρεπε νὰ μὲ σεβαστῇ». — Καὶ εὕρηκε δίκιο ἡ Μαρία ἀπὸ τὸν δικαστή. Καὶ τὸ πιλιὸ νόστιμο εἶναι ποῦ δὲν ἐχάλασε μηγάρις διόλου ὁ ἀρραβῶνας διὰ τὴ μύνηση καὶ κατηγορία· ἔμειναν ἀγαπημένοι καὶ πιασμένοι· καὶ ἔπειτα ἀπὸ λίγο ἐβάλανε στεφάνι, καὶ τότε πρώτη φορὰ ἔδωκε τὴν ἄδεια ἡ Μαρία εἰς τὸν Πίπη νὰ τὴ φιλήσῃ.

Μὰ νὰ μὴ ξεβγοῦμε πολὺ ἀπὸ τὸ σκοπὸ ὁποῦ εἴχαμε σήμερα γράφοντας, καὶ ἂς διηγηθοῦμε μία ἄλλη ὡραία ἱστορία ὁποῦ ἐστάθηκε εἰς τοὺς Κυνοπιάσταις, ἄλλο χωριὸ τῆς Κερκύρας, εἶναι κάμποσα χρόνια. Καὶ αὐτὴ εἶναι ἱστορία ἀληθινὴ καὶ ὄχι παραμύθι, διότι μᾶς τὴν εἶπε ὁ σεβάσμιος γέροντας, Χριστόδουλος Πουλημένος ὁ Χατζῆς, Θεὸς **σχωρέστονε τώρα** !

Β'

Ὁ Ἐρωτόκριτος (τί ὤμορρ' ὄνομα!) εἶχε ματιάσῃ τὴν Ἡλιοστάλακτη (ἀκόμη ὠμορρότερο!) ἀπὸ πολὺν καιρό. Ὡραία, ψιλὴ καὶ λιγνή, μὲ πεταμένο ὅμως στῆθος, εἶχε μαλλιὰ ξανθά, ξανθά, σὰ χρυσάφι, δυὸ γαλανὰ μάτια σὰν τὸν οὐρανό, καὶ ἕνα στοματάκι, ποῦ ὅλο χαμογελοῦσε. Τὴν ἔβλεπε συχνὰ ὅταν ἐπήγαινε νὰ δουλέψῃ στ' ἀμπέλια τοῦ πατέρα της· νὰ κλαδέψῃ, νὰ μαίσῃ, νὰ τρυγήσῃ. Τοῦ ἄρεσε τόσο, ὁποῦ γλήγορα τὴν ἀγάπησε ὁλογερά. Ἐκείνη κατάλαβε τὴ φλόγα τοῦ Ἐρωτόκριτου· ἔβλεπε κλεφτά, κλεφτά, μὲ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ της τσὴ ματιαῖς ὁποῦ ἔρριχνε ἀπάνω της ἐκεῖνος· μὰ δὲν ἐτολμοῦσε ἡ καϋμένη νὰ τὸν κυτάξῃ στὰ μάτια, γιατὶ ἔτσι ἤτανε τὸ σύστημα τοῦ τόπου. Καὶ αὐτὴ ὅμως τὸν ἀγάπησε· καὶ ἀγάπησε ὄχι μοναχὰ τὴ λεβεντιά του, τὰ μαῦρα μάτια του, τὸ στριμένο μουστάκι του καὶ τὸ ὤμορρο κεφάλι του, ὁποῦ ἀπάνω του φορροῦσε μὲ πολλὴ χάρι τὸ φεσάκι, μὰ ἐρωτεύτηκε καὶ ἀπὸ τὴν καλωσύνη του, καὶ τὴν ἐξυπνάδα του, ὁποῦ ἤτανε ξακουστὴ στὸ χωριό.

Ὁ Ἐρωτόκριτος δὲν εὕρισκε ἡσυχία· πῶς νὰ κάμῃ; πῶς νὰ τὴν εὕρῃ μοναχὴ καὶ νὰ τῆς εἴπῃ τὸν ἔρωτά του καὶ τὸν καϋμό του; Ἀποράσισε νὰ τὴν περιμείνῃ τὸ σούρουπο στὸ πηγάδι, ἀπ' ὄξω ἀπὸ τὸ χωριό, ἐκεῖ ποῦ ἀρχίζουνε οἱ κόγλες καὶ οἱ ἀνηφόροι τῶν Καστελλάνων· ἐκεῖ θὰ πήγαινε ἄσραλτα νὰ πάρῃ νερό· ἴσως θὰ τύχαινε νὰ εἶναι μοναχή. Καὶ ἡ τύχη τὸν ἐβοήθησε. Τὸ ἀπόγιομα ἐκεῖνο ἤτανε συννεφιά· τὸ βουνὸ τῶν ἁγίων Δέκα καταίβαζε μαυρίλα πολλὴ καὶ ἐραινόντανε ποῦ θἄρθῃ μεγάλη βροχή. Ὁ Ἐρωτόκριτος πῆγε καὶ κρουβίθηκε ἀπὸ 'πίσω ἀπὸ μιὰν ἐλιὰ καὶ περίμενε. Νὰ σου, σὲ λίγο ἔρχεται μὲ τὴ ζέστα στὸ κεράλι ἡ Ἡλιοστάλακτη. Ὁ Ἐρωτόκριτος βλέπει ὁλόγυρα· ἤτανε μοναχοί. Προβαίνει τότες ἀγάλια, ἀγάλια καὶ τρέμοντας ἀπὸ τὴ συγκίνησῃ καὶ πάει κοντά της. Ἐκείνη 'σκιάχτηκε ἔτσι τὸν εἶδε ἄξαφνα, μὰ βαστάχτηκε καὶ δὲν ἐρώναζε. — «Σ' ἀγαπάω, Ἡλιοστάλακτη» τῆς εἶπε μὲ μισοσβυσμένη φωνή, «πεθαίνω γιὰ σένα· τὸ βλέπεις τί ὑποφέρω τόσον καιρό!» Ἐκύτταξε καὶ ἐκείνη ὁλόγυρα μὴν εἶναι κανεὶς καὶ ἐδιάκρινε ἀπὸ μακρυὰ μία ἄλλη χωριανή της, ὁποῦ ἐρχόντανε γιὰ νερό. — «Φεῦγα, τοῦ λέει, ἐνῷ τοῦ ἔπιασε καὶ τοῦσριξε τὸ χέρι, γιατὶ μέχασες, ἂν μᾶς ἰδοῦν. Τὸ ξέρεις, τὸ κατάλαβες ποῦ καὶ ἐγὼ σ' ἀγαπάω, μὰ δὲν εἶναι ὥρα τώρα· φεῦγα γλήγορα καὶ καλὴ ἀντάμωση αὔριο ἢ μεθαύριο». Καὶ ἐκεῖνος ἔρυγε σὰν ἀστραπὴ γιὰ νὰ μὴν τὴν ἐκθέσῃ, καὶ ἐκρύφτηκε πάλη εἰς τσῆ ἐλιές.

Ἐκείνη ἐγιόμισε τὴ ζέστα της, ἐπῆρε νερὸ καὶ στὸ σίσκλο της καὶ ἔρυγε, ἔρυγε γλήγορα.

Ἡ συγκίνησή της ἤτανε μεγάλη καὶ δὲν ἠμπόρεσε νὰ τήνε κρύψῃ. — «Τί ἔχεις μωρή, καὶ εἶσαι ἔτσι ἀχνή;» τῆς εἶπε ἅμα τὴν εἶδε ὁ πατέρας της. Ὁ Μανώλης ἤτανε αὐστηρὸς πατέρας, σχεδὸν ἄγριος. Τὴ θυγατέρα του τὴν εἶχε ἀναθρέψῃ μὲ τὸ ξύλο. Δὲ χρειάζονται πολλαῖς κουβένταις, ἔλεγε, μὲ τὰ παιδιά· τὰ πολλὰ λόγια εἶναι φτώχια· τὸ ξύλο βγῆκε ἀπὸ τὸν Παράδεισο. Ἡ Ἡλιοστάλακτη, ἡ θυγατέρα του ἡ μονάκριβη, τὸν ἐσκιαζόταν πολύ, καὶ μεγάλη ποῦ 'χε γένῃ. — «Τίποτις, ἀφέντη· ἔρυγε ἕνα ἄλογο στὸ δρόμο κι' ἀγρίεψε καὶ ἦρθε καταπάνω μου καὶ σκιάχτηκα».

Τὴν ἐκύτταξε καλὰ ὁ πατέρας της, τὴν ἐμέτρησε ἀπὸ πάνου ὡς κάτου με φοβερὴ ματιά, κ' ἐράνηκε ποῦ δὲν καλοπίστεψε στὸ λόγο της. Μὰ 'τσώπασε, δὲν εἶπε λόγο.

Γ'

Περάσανε τρεῖς μῆνες. Τί στάθηκε στὸ μεταξύ; Κανένας δὲν τὸ ξέρει, παρὰ ὁ Ἐρωτόκριτος καὶ ἡ Ἡλιοστάλακτη τὸ μυστικό. Μὰ εἴχανε τόσον τρόπο, καὶ ξέρανε τόσο καλὰ νὰ φυλαχτοῦνε, ποῦ κανένας δὲν ἐπῆρε μυρωδιὰ τόσον καιρό. Καὶ ὅμως τὰ πράμματα ἤτανε πολὺ προχωρημένα ... πάρα πολύ! ...

Τὸ Μανώλη ὅμως τὸν ἔτρωγε τὸ φίδι· ἀπὸ κείνη τὴν ἡμέρα, ποῦ **ξαφνίστηκε** ἡ θυγατέρα του **ἀπὸ τἄλογο**, αὐτὴ ἄλλαξε πολὺ· δὲν ἤτανε πιλιὸ χαρούμενη σὰν πρῶτα· τὸ χαμόγελό της τὸ παντοτεινὸ εἶχε σβυστῇ· λίγο μιλοῦσε, λίγη ὄρεξι εἶχε. Στὸ πανηγύρι τῶν Καστελλάνων, τὴν Πεντηκοστή, ποῦ μαζώνονται ὅλα τὰ χωριὰ τῆς Μέσης, καὶ χορεύουνε καὶ διασκεδάζουνε, αὐτὴ ἐρέτος δὲν ἠθέλησε νὰ πάῃ, ὅπως κάθε χρόνο. «Κάτι τρέχει, μὲ τὴν Ἡλιοστάλακτη, ἔλεγε εἰς τὴ γυναίκα του, μὰ δὲ 'μπορῶ νὰ καταλάβω. Μὴν ἠξεύρῃς σὺ τίποτις; μὴν ἀγαπάει κανένα; Μὰ ποιον; ὁ Ἐρωτόκριτος βλέπω ποῦ 'καμμία φορὰ τὴ γλυκοκυττάζει, ὅπως βγαίνουμε ἀπὸ τὴν Ἐκκλησιά· μὰ δὲν πιστεύω νὰ εἶναι καὶ αὐτὴ τόσο ἐρωτοχτυπημένη. Καὶ ἔπειτα, ἂς τήνε ζητήσῃ· μοῦ φαίνεται ποῦ δὲν εἶναι κακὸς νέος. Δὲν εἶναι σωστὸ ὅμως, ἐπροσθέτε μεγαλόνοντας τὴ φωνή, νὰ τσῆ σηκόνει τὸ κεράλι, ἔτσι καὶ ἁπλῶς, διὰ νὰ διασκεδάζῃ. Τί λὲς ἐσύ;» Καὶ ἡ μάννα δὲ μιλοῦσε. Νὰ ἤξερε τάχα τί συμβαίνει; ...

Περάσανε πάλε λίγοι μῆνες καὶ ἦρθε ὁ χειμῶνας. Μίαν ἡμέρα ὁ πάρεδρος τοῦ χωριοῦ πέρνει κατὰ μόνας τὸ Μανώλη καὶ τοῦ λέει πῶς ἡ θυγατέρα του **δὲν πράζει καλά**· τὴν ἔχει βουρλίσῃ ὁ Ἐρωτόκριτος, τὴν εἶδανε μάλιστα περισσότερο ἀπὸ μία φορὰ κατάμονας μὲ αὐτόνε νὰ κουβεντιάζῃ πολλὴν ὥρα, πότε στὸ ἀντικλάδι τοῦ χωριοῦ καὶ πότε στὸ ἀντικλάδι τοῦ Γαστουριοῦ, παρακάτου ἀπὸ τοῦ Παϊπέτη· εἶναι καὶ κάποιοι ἄλλοι κακοὶ ἄνθρωποι ποῦ λένε καὶ ἄλλα. «Βέβαια ἐγὼ δὲν τὰ πιστεύω, οὔτε ἠμπορεῖ κανεὶς νὰ εἰπῇ τίποτις γιὰ τὴν Ἡλιοστάλακτη, γιατὶ εἶναι τίμια κοπέλα· μὰ καλὰ κάνεις νὰ πάρῃς τὰ μέτρα σου, καὶ νὰ τήνε μαζώξῃς ὀλίγο.»

Ὁ Μανώλης δὲ χάνει καιρό, πάει στὸ σπίτι, κλιεῖ τὴν πόρτα καὶ κράζει 'μπροστά του τὴν Ἡλιοστάλακτη. «Ἔ! μωρή, τῆς λέει· ἔτσι, ἀγγελοκρουσμένη, θέλεις ν' ἀτιμάσῃς, μωρή, τὸ σπίτι μου; Τ' εἶναι αὐτὰ ποῦ κάνεις μὲ τὸ Ἐρωτόκριτο;» Καὶ χωρὶς νὰ περιμείνῃ ἀπάντησῃ ἢ ἀπολογία, τήνε στρώνει στὸ ξύλο, ἔτσι μεγάλη ποῦ ἤτανε!

Τί καταλάβε ὅμως μὲ τὸ ξύλο; αὐτὴ ἡ ἀρρώστια τῆς Ἡλιοστάλακτης μὲ τὸ στανιὸ καὶ μὲ τὸ κακὸ δὲ γιατρεύεται. Τῶβλεπε καὶ αὐτός· καταλάβαινε ποῦ ἡ θυγατέρα του ἤτανε ἐρωτευμένη φοβερὰ ἀπὸ τὸ νέο, καὶ ποῦ δύσκολα θὰ τὴν ξεκολλοῦσε ἀπὸ αὐτόν, καὶ εἶχεν ἀπόφασῃ νὰ βάλῃ τὸν Παπᾶ-Φύλαχτο, τὸν ἐφημέριό του, νὰ τοῦ μιλήσῃ νὰ τὴ ζητήσῃ σὲ γάμο. Ἕως ἐδῶ δὲν ἤτανε τὰ πράμματα τόσο κακὰ καὶ ἀπελπιστικά. Μὰ μία μέρα τοῦ πέρασε μία ὑποψία, μία φοβερὴ ὑποψία. «Μὴ στάθηκε καὶ τίποτις ἄλλο; γιατὶ ὁ πάρεδρος τώρα δὲ μοῦ μιλεῖ σὰν πρῶτα καὶ μὲ ἀποφεύγει; γιατὶ κάποιοι, ὅταν 'μπαίνω στὴν ταβέρνα κάποτες, ἐνῷ μιλοῦνε, βουβαίνονται ἄξαφνα καὶ μὲ κυττάζουνε μὲ θολὰ μάτια;»

Ἡ ἔγνοια τὸν ἔτρωγε, ἡ τρομερὴ ὑποψία δὲν τὸν ἄφινε νὰ κοιμηθῇ. Πῶς νὰ βγῇ ἀπὸ αὐτὴ τὴν ἀγωνία; πῶς νὰ πληροφορηθῇ τὴν ἀλήθεια; Μία στιγμὴ ἄστραψαν τὰ μάτια του. Τὴν εὕρηκε! Θὰ περιμείνῃ λίγον καιρὸ ἀκόμη, μὰ δὲν πειράζει· ἡ Λαμπρὴ δὲν εἶναι μακρυά· τότες θὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια· ἔχει τὸν τρόπο ἄσραλτο· καί ... ὤ! ἀλοίμονο τότες, ἀλοίμονο καὶ σ' αὐτήνε καὶ σὲ μένα!

Δ'

Ἀπὸ τὴ Μεγάλη Δευτέρα ὁ Παπᾶ-Φύλαχτος δὲν ἡσύχαζε· μέρα, νύχτα ἔτρεχε ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι γιὰ νὰ ξεμολογάῃ· τὸ χωριὸ τὸν ἐσεβόνταντε πολὺ καὶ ὅλοι σχεδὸν ἐπήγαιναν εἰς αὐτὸν νὰ ξεμολοηθοῦνε, ἐνῷ ὁ Παπᾶ Νικόλας εἶχε λίγα πνευματικοπαίδια.

Τὴ Μεγάλη Τετράδη 'πῆγε καὶ στὸ σπίτι τοῦ Μανώλη· ξεμολόησε αὐτόνε, ξεμολόησε τὴ γυναῖκα του, καὶ ἦρθε καὶ ἡ ἀράδα τῆς Ἡλιοστάλακτης. Ἔρριξε .... Τὰ εἶπε ὅλα .... Πῶς ἠμποροῦσε νὰ κρύψῃ ἀπὸ τὸν Παπᾶ-Φύλαχτο, τὸν ἅγιον αὐτὸν ἄνθρωπο τὴ φοβερὴ ἁμαρτία της; Καὶ ἔπειτα, τί; νὰ κάμῃ ψεύτικη ξομολόησι; Ποτέ! ποτέ!

Τὰ γόνατα τοῦ παπᾶ ἔτρεμαν. Τί νὰ κάμῃ; Τὸ «Ξομολογητάριο» λέει «ὁποιος, ἢ ὁποια πέσῃ σ' αὐτὴν τὴν ἁμαρτία, δυὸ χρόνια τ' ὀλιγώτερο χωρὶς μεταλαβιὰ καὶ μετάνοιες καὶ ξεροφαγία». Πῶς νὰ δώσῃ μεταλαβιὰ τῆς Ἡλιοστάλακτης; ἀδύνατο! «Δὲ θὰ μεταλάβῃς!»

Ἔμεινε ἡ καϋμένη νὰ τἀκούσῃ! Εὔκολο ἤτανε νὰ τὸ εἰπῇ ὁ Παπᾶ-Φύλαχτος, μὰ δύσκολο, πολὺ δύσκολο νὰ γίνῃ. Τί θὰ εἰπῇ ὁ πατέρας της καὶ ἡ μάννα, ὅταν μάθουν πῶς αὔριο, Μεγάλη Πέρτη, δὲ θὰ μεταλάβῃ ἡ θυγατέρα τους μαζί τους. Μὲ ποῖον λόγον καὶ μὲ ποία πρόφασῃ ν' ἀπολογηθῇ;

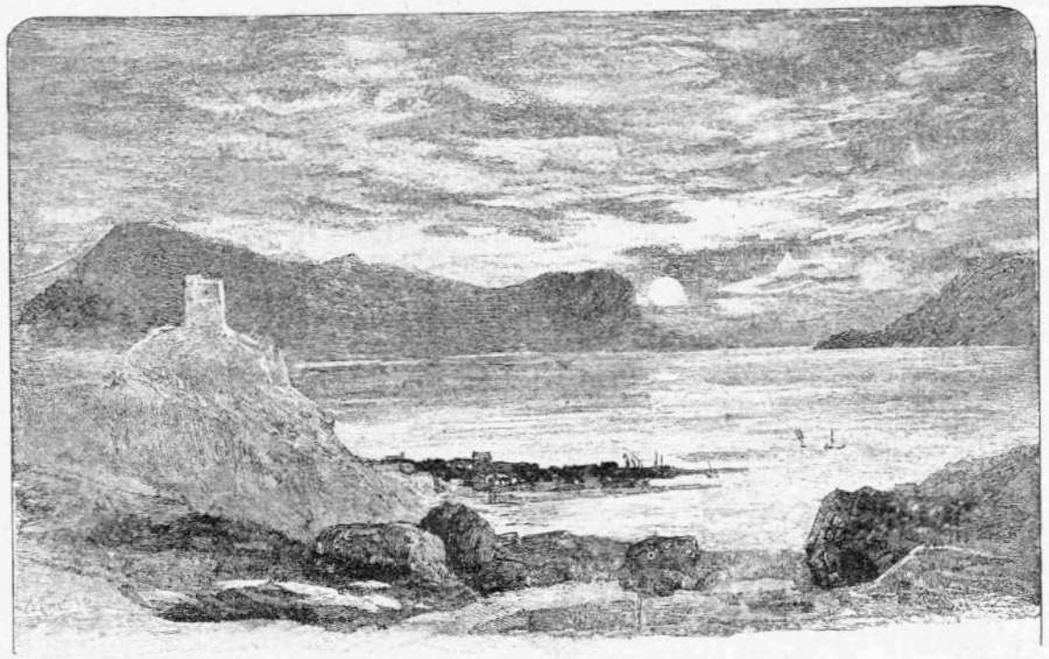

Σαλαμίς

Ἔπειτα, τί θἄλεγαν οἱ φίλες της, οἱ γειτόνισσες; τί θἄλεγε τὸ χωριό, ποῦ ὅλο θὰ μεταλάβαινε, ἄντρες καὶ γυναῖκες;

Ὤ, σὲ τί ἀγωνία βρέθηκε ὁ σεβάσμιος ἐκεῖνος γέροντας, ὡς ποῦ νἀποφασίση! Μά, Θεὲ καὶ Κύριε, ἐλέησέ με, ἂν κάνω μίαν ἁπάτη, ἂν μεταχειρίζωμαι τὸ ψέμα, γιὰ ν' ἀποφύγω μεγάλο σκάνδαλο, γιὰ νὰ προλάβω, ποιὸς ἠξεύρει, τί δυστύχημα! «Ἠλιοστάλακτη, τῆς λέει· αὔριο νἄρθῃς ἐκεῖ νὰ παρουσιαστῇς νὰ μεταλάβῃς· καὶ ἐγώ, νὰ ξέρῃς, θὰ κάμω τάχατες ποῦ θὰ σοῦ δώσω τὴ μεταλαβιά, μὰ πραματικῶς δὲ θὰ σοῦ δώσω τίποτις· δὲ θὰ σὲ μεταλάβω. Πρόσεξε, μὴ τὰ χάσῃς. Ἔτσι, οὔτε ἀνάξια πέρνεις τὴν κοινωνιά, οὔτε ἐκθέτεσαι μὲ τὴ φαμιλιά σου, καὶ μὲ τὸ χωριό. Ὁ Θεὸς νὰ μοῦ συχωρέση τὴν ἁμαρτία ποῦ κάνω!»

Οὔτε συχωρετικὴ εὐχὴ τῆς ἐδιάβασε, οὔτε χέρι νὰ φιλήση τῆς ἔδωκε καὶ ἔφυγε.

Ἡ Μεγάλη Πέφτη ξημέρωσε. Ταχιὰ πολὺ στολίζεται ἡ Ἠλιοστάλακτη γιὰ νὰ πάη στὴν Ἐκκλησιά, στὴν Παναγία. Ἡ καρδιὰ χτυποῦσε, λὲς καὶ θὰ τῆς ἔρθῃ ἀποπληξία· μὰ βαστιέται ὅσο μπορεῖ. Βάνει τὸ καινούργιο της τὸ **φοκέτο**, τὴ μεταξωτὴ **ποδιά**, καὶ μὲ τὸ μεταξωτὸ **Κοτολὶ** κλιεῖ τὰ στήθιά της, καὶ ἀπὸ πάνου τὸ βελουδένιο κόκκινο **πεσελὶ** μὲ τοὺς ὁλόχρυσους πλατιοὺς πασουμάδες. Δύο ὥμορφες ἀσημένιες **φούμπιες** ἐστολίζανε τὰ κίτρινα **πασουμάκια** της. Μὰ ἐκεῖνο ποῦ τῆς ἔδινε ἀγγελικὴ χάρι ἤτανε ἡ μεταξωτὴ μπόλια στὸ κεφάλι, ψιλή, ψιλὴ σὰν ἀράχνη. Ἤτανε ἡ ὡμορφότερη ἀπ' ὅλαις στὴν Ἐκκλησιά· καμμία, οὔτε παντρεμένη, οὔτε ἀνύπαντρη, δὲν μποροῦσε νὰ τσῆ βγῇ μπροστά.

Ὁ παπᾶ-Φύλαχτος διαβάζει τὴ λειτουργιὰ ἀργά, ἀργά, δυὸ ὧρες ὁλόκληρες. Ψάλλει ὁ ψάλτης τὸ Κοινωνικὸ «Τοῦ Δείπνου τοῦ μυστικοῦ» καὶ πλῆθος πολὺ πολὺ στρυμόνεται μπροστὰ ἀπὸ τὰ βημόθυρα, ποιὸς νὰ πρωτομεταλάβῃ, γιὰ νὰ φύγῃ μίαν ὥρα πρωτήτερα. Νά, ἐκεῖ καὶ ὁ Μανώλης μὲ τὴ γυναῖκά του καὶ μὲ τὴν Ἠλιοστάλακτη.

«Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» — κράζει ὁ παπᾶς — καὶ ἀρχίζει ἕναν ἕναν νὰ μεταλαβαίνῃ.

Ἦρθε καὶ ἡ ἁράδα τοῦ Μανώλη. Μεταλαβαίνει πρῶτα αὐτός, ἔπειτα κάνει νόημα καὶ εἰς τὴ γυναῖκα του καὶ πλησιάζει· μεταλαβαίνει καὶ αὐτή, καὶ παραχωρεῖ τὸ ἅγιο κάλυμμα τοῦ ποτηριοῦ εἰς τὴν Ἠλιοστάλακτη. Πλησιάζει ἐκείνη, τὸ πιάνει καὶ τὸ βάνει ἀπὸ κάτου ἀπὸ τὸ πηγοῦνι της. Μιὰ ματιὰ τοῦ Παπᾶ-Φύλαχτου τὴν εἰδοποιεῖ ποῦ ἦρθε ἡ τρομερὴ στιγμή. Μὰ ἐκείνη τὴν ἴδια στιγμὴ πλησιάζει κοντὰ ὁ πατέρας της, γιὰ νὰ τὴ βοηθήση τάχα νὰ μεταλάβῃ καὶ καρφώνει τὰ μάτια του στὴν ἁγία Λαβίδα τοῦ παπᾶ καὶ ἔπειτα εἰς τὸ στόμα τῆς θυγατέρας του.

Τἄχασε ὁ σεβάσμιος γέροντας· μὰ ὄχι, δὲν τἄχασε· θεία φώτιση τοῦ ἔρχεται αὐτὴ τὴ στιγμή, σκώνει ἀπὸ τὸ ποτήρι τὸ ἅγιο Σῶμα καὶ τὸ ἅγιο Αἷμα, καὶ «Μεταλαμβάνει ἡ δούλη τοῦ Θεοῦ Ἠλιοστάλακτη τὸ τίμιον καὶ πανάγιον καὶ πανακήρατον Σῶμα καὶ Αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν τὴν αἰώνιον», λέγει μὲ σταθερὰ φωνὴ καὶ τῆς βάζει εἰς τὸ στόμα μέσα τὴ μεταλαβιά, καὶ αὐτὴ τὴν καταπίνει τρομασμένη.

Σὰν νὰ εἴχανε σηκώση μία μεγάλη καὶ βαρειὰ πλάκα ἀπὸ τὸ στῆθός του, τοῦ ἦρθε τοῦ Μανώλη νὰ ἀναστενάξῃ. Τελείωσε! ἡ Ἠλιοστάλακτη ἤτανε ἀθώα, ὅπως τὴν ἔκαμε ἡ μάννα της!

Ε'

Ἔπειτα ἀπὸ τὴν λειτουργιὰ ὁ Μανώλης ἐκάλεσε τὸν Παπᾶ-Φύλαχτο νὰ ἔρθῃ νὰ πάρῃ τὸν καφὲ σπίτι του. Πῆγε ἐκεῖνος καὶ σὲ μιὰ στιγμή, ποῦ εὑρεθήκανε μόνοι, αὐτὸς καὶ ὁ Παπᾶς, ἔβγαλε ἕνα πιστόλι ἀπὸ τὸν κόρφο του ὁ Μανώλης, τῶδειξε τοῦ Παπᾶ καὶ τοῦ λέει μὲ τρεμουλιαστὴ φωνή· «Βλέπεις; Δύο μπάλες εἶχα μέσα· ἂν ἔβλεπα ποῦ δὲ μεταλάβαινε ἡ Ἠλιοστάλακτη, πρῶτα θὰ σκότωνα αὐτήνε, ἐκεῖ, στὴ στιγμή, καὶ ἔπειτα θὰ σκοτονόμουνε κεγώ. Γι' αὐτὸ ἦρθα σήμερα ἔτσι κοντὰ καὶ παρατηροῦσα. Μὰ τώρα βεβαιώθηκα· εἶναι λίγο ζωηρὴ ἡ θυγατέρα μου, μὰ τίμια!»

Ἐσήκωσε τὰ μάτια στὸν οὐρανὸ ὁ Παπᾶ-Φύλαχτος καὶ εὐχαρίστησε τὸ Θεὸ διὰ τὴ θεία φώτιση ὁποῦ τοῦ ἔδωκε.

ϛ'

Δὲν ἀργοπόρησε. Τὴ Νιὰ Τρίτη μπαίνει στὴν πόλη· πάει στὸ ἀρχιεπισκοπεῖο καὶ ξομολογιέται ὅλα, ἕνα πρὸς ἕνα, στὸ μακαρίτη τὸν Ἀθανάσιο, τὸν ἅγιο ἐκεῖνο καὶ σορὸ Μητροπολίτη. Ὁ Ἀρχιερέας τὸν ἐπαίνεσε εἰς ὅ,τι ἔκαμε, καὶ «ἕνα τώρα μένει νὰ κάμῃς, τοῦ λέει· νὰ βαλθῇς μονὸς διπλός, καὶ νὰ κάμῃς τἀδύνατα δυνατὰ νὰ τοὺς στεφανώσῃς».

Καὶ τῶκαμε ὁ Παπᾶ-Φύλακτος μὲ τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ δεκαπενταύγουστο τῆς Παναγίας ἡ Ἠλιοστάλακτη ἤτανε νύφη χαρούμενη στὸ πλάϊ τοῦ Ῥωτόκριτου. Καὶ διηγόντανε τὴν ἱστορία αὐτὴ ἔπειτα ἀπὸ χρόνια εἰς τὸ γερο-Χατζὴ Πουλημένο καὶ ἀκόμ' ἀναρίτσιενε.

Ἐν Κερκύρᾳ

Σ. Κ. Π.

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΟΙ ΙΠΠΟΠΟΤΑΜΟΙ

Τὸ ἀσχημότερον τῶν ζώων τῆς δημιουργίας στοιχίζει πλειότερον πάντων· εἰς ἱπποπόταμος ἀξίζει *μέσα σ' τὸ νερὸ* 25,000 δραγκα καὶ ἂν ἀκόμη ἐγεννήθη ἐν θηριοτροφείῳ. Ἐν Εὐρώπῃ συγκαταριθμουμένου καὶ τοῦ προσενεχθέντος εἰς τὸν φυτολογικὸν κῆπον τῶν Παρισίων ὑπὸ τοῦ πρίγκηπος Χαλὴμ μόλις 5 ἢ 6 ἐκ τῶν παχυδέρμων τούτων ἐγεννήθησαν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ Guy Fawkes ἡ ἀποτελοῦσα τὸ ὡραιότερον

στόλισμα τοῦ ζωολογικοῦ κήπου τοῦ Λονδίνου, ἐγεννήθη ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ τὴν 5 Νοεμβρίου 1872. Ἐν πρώτοις φαίνεται παράδοξον, ὅτι εἰς θῆλυ ζῷον ἐδόθη ὄνομα γένους ἀρσενικοῦ, ἀλλὰ παρὰ τοῖς Ἄγγλοις, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν, τὸ ὄνομα ἱπποπόταμος εἰς ἀμφότερα τὰ φῦλα δίδεται ἀδιακρίτως. Εἰς τὸ ζῷον τοῦτο ἐδόθη τὸ ὄνομα, διότι συνέπεσε νὰ γεννηθῇ κατὰ τὴν ἀμφιετηρίδα τῆς ἀνακαλύψεως τῆς περιφήμου συνωμοσίας τῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, καὶ ἀναγκαίως ἔπρεπε νὰ φέρῃ τὸ ὄνομα τοῦ πρωταγωνιστοῦ τῶν ἀναρχικῶν ἰδεῶν, ὅστις πρῶτος ἀπεπειράθη ν' ἀνατινάξῃ ὁλόκληρον τὸ κοινοβούλιον.

Ἡ εὕρεσις συζύγου διὰ τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος θῆλυν ἱπποπόταμον δὲν ἦτο πρᾶγμα εὔκολον, διότι καὶ ὁ ἐν Παρισίοις βιῶν ἀνήκει εἰς τὸ αὐτὸ φῦλον. Μετὰ μακρὰς καὶ ἀνωφελεῖς ἐρεύνας εἰς τὰς διαφόρους ἀγορὰς ἀγρίων θηρίων, ἡ διεύθυνσις τοῦ ζωολογικοῦ κήπου τοῦ Λονδίνου ἠγόρασε νεαρώτατον τοιοῦτο ζῷον γεννηθὲν ἐν Ἀμβέρσῃ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1881. Ἡ διαφορὰ τῆς ἡλικίας εἶναι ἀρκετὰ σπουδαία, διότι ἡ σύζυγος εἶνε πρεσβυτέρα τοῦ μέλλοντος αὐτῆς συζύγου κατὰ ἐννέα ἔτη· ἀλλ' ἐν τῷ κόσμῳ τῶν παχυδέρμων τὰ τοιαῦτα παραβλέπονται.

Ὁ ἱπποπόταμος δὲν ἀγαπᾷ τὴν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου κοινωνίαν.

Δὲν πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα, ἂν τὰ τερατώδη ταῦτα ζῷα ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καθίστανται δυσευρετώτερα· τοῦτο προέρχεται διότι δὲν ἀρέσκονται εἰς τὴν μετὰ τοῦ ἀνθρώπου κοινωνίαν καὶ ἀποσύρονται ἐφ' ὅσον προοδεύει ὁ πολιτισμός. Ἄλλοτε ἡ ἀρχαία Αἴγυπτος ἔβριθε τοιούτων, ὡς μαρτυροῦσι διάφορα ἀνάγλυφα παριστῶντα ἁλιείας τούτων καὶ χρονολογούμενα ἀπὸ τῶν χρόνων τῶν Φαραώ. Νῦν εὑρίσκονται μόνον ἐν τοῖς ὕδασι τοῦ λευκοῦ Νείλου, τοῖς ἀρδεύουσι τὰς τροπικὰς χώρας, εἰς δὲ τὴν ἑτέραν ἄκραν τῆς Ἀφρικῆς ἐγκατέλιπον ἐπίσης τὴν χώραν τοῦ ἀκρωτηρίου καὶ ἀπεσύρθησαν πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Ζαμπέζης. Κατὰ τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Ἀφρικῆς ἀφθονοῦσιν ἔτι ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Νίγηρος, μετὰ βραχὺν ὅμως χρόνον θ' ἀναγκασθῶσι νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ ῥεύματα τῆς χώρας τῶν Μεγάλων Λιμνῶν. Τὰ τέρατα ταῦτα εἶναι ἀκίνδυνα, ἀλλ' ἀγαπῶσι τὴν ἡσυχίαν των. Τρέφονται ἐκ ῥιζῶν ἐνύδρων φυτῶν. Καίτοι δὲ διέρχονται πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ βίου αὐτῶν ἐν τῷ ὕδατι, οὐδὲν σαρκοβόρον ὁρμέμφυτον ἔχουσι καὶ ἑπομένως μηδὲ ἕνα ἰχθὺν καταπίνουσιν. Ὅπως ποικίλλωσι τὰς διασκεδάσεις, ὁτὲ μὲν κολυμβῶσι, ὁτὲ δὲ περιδιαβάζουσι μὲ βραδὺ βῆμα ἐν τῷ βάθει τοῦ ποταμοῦ. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀνέρχονται εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ἵνα ἀναπνεύσωσι· διαρκούσης ὅμως τῆς ἡμέρας σπανιώτατα ἀποφασίζουν νὰ ἐξέλθωσιν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς. Περιμένουσι νὰ ἐπέλθῃ ἡ νύξ καὶ τότε ἐξέρχονται ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν χόρτων, τῶν φυομένων κατὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ καὶ λαμβάνουσι τὸ γεῦμα αὐτῶν, ὅπερ διαρκεῖ μέχρι τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου. Προσβαλλόμενοι ἀμύνονται μετὰ γενναιότητος, οὐδέποτε ὅμως ἐπιτίθενται μὴ ἔχοντες ὅλως διόλου ἰδιοσυγκρασίαν φιλόμαχον. Βιοῦσι σχεδὸν πάντοτε κατὰ μεγάλας ἀγέλας, ἐν πλήρει ὅμως ἁρμονίᾳ, οὐδέποτε δὲ παρ' αὐτοῖς παρατηροῦνται ἐμφύλιοι σπαραγμοί, ὅπως εἰς τὰ λοιπὰ τὰ μᾶλλον εἰρηνικὰ ποηφάγα ζῷα. Τὰ ζῷα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις μεταξὺ ἁπάντων τῶν γηΐνων δημιουργημάτων ἐπροίκισε μὲ τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς ἀσχημίας, εἶναι πρότυπα οἰκογενειακῶν ἀρετῶν. Ἡ μήτηρ, ἥτις ἓν καὶ μόνον τίκτει μετὰ ἑκάστην κύησιν, οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἀποχωρίζεται τοῦ νεογνοῦ της, μέχρις οὗ τοῦτο κατασταθῇ ἱκανόν, ἵνα προμηθεύηται μόνον τὴν τροφήν του. Νηχομένη τὸ φέρει ἐπὶ τῆς ῥάχεώς της, θέλουσα δὲ νὰ τὸ θηλάσῃ ἐξέρχεται ἐπὶ τῆς ὄχθης. Ὁ δὲ ἄρρην καίτοι ἔχει μακρινὴν μὲν ἀλλ' ἀναμφισβήτητον συγγένειαν μετὰ τῶν ἀγριοχοίρων, ὧν οἱ ἄρρενες ἐλάχιστα φροντίζουσι περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν ἀπογόνων των, οὗτος φροντίζει ἐπί τε τῆς ξηρᾶς καὶ ἐν τῷ ὕδατι μετ' ἀδιαπτώτου προσοχῆς πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς τε μητρὸς καὶ τοῦ νεογεννήτου.

Τυχηρὰ θήρα.

Ἡ σοαῖρα τοῦ Εὐρωπαίου θηρευτοῦ διακόπτει τὸ εἰδύλλιον τοῦτο. Ἡ καταστροφὴ ὅμως τῶν ζώων τούτων δὲν ἐποίησε προόδους. Ἐκ πρώτης ὄψεως, θὰ ἐνόμιζέ τις, ὅτι βεβαίως ἑκουσίως θ' ἀπετύγχανέ τις σκοπεύων ζῷον μήκους δύο καὶ ἡμίσεος μέτρων καὶ βάρους δύο μέχρι τριῶν χιλιάδων χιλιογράμμων· ἐν τούτοις δὲν ὑπάρχει ἑτέρα θήρα μᾶλλον ἀβεβαία καὶ μᾶλλον τυχηρά.

Ὅταν ὁ ἱπποπόταμος εὑρίσκεται ἐν τῷ ὕδατι ἀναδύεται κατὰ διαστήματα ἀρκετὰ ἀπέχοντα, ὅπως ἀναπνεύσῃ. Οἱ γιγάντειοι αὐτῶν ῥώθωνες, οἱ μικροὶ των ὀφθαλμοί, καὶ τὰ βραχέα των ὦτα ἀναφαίνονται ἐπί τινα δεύτερα ὡς ἄμορφα ναυάγια παρασυρόμενα ὑπὸ τοῦ ῥεύματος τοῦ ποταμοῦ.

Ὁ θηρευτὴς ἐπιβαίνων λέμβου πρέπει νὰ ἐπωφεληθῇ τῆς στιγμῆς ταύτης, ὅπως σκοπεύσῃ τὸ ζῷον εἰς τὸν κρόταφον· διότι τοῦτο εἶναι τὸ μόνον τρωτὸν μέρος τοῦ ζῴου· τὸ ὑπόλοιπον καλύπτεται ὑπὸ δέρματος, ὅπερ ἔχει πάχος ἀρκετὰ ἑκατοστὰ καὶ ἀντέχει εἰς τὰς σφαῖρας κάλλιον τῶν ὑρασμάτων, τῶν ἐσχάτως ἐφευρεθέντων ἐν Γερμανίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ πρὸς προστασίαν τῶν στρατιωτῶν.

Προσθετέον εἰς ταῦτα ὅτι συνήθως καὶ ὁ μᾶλλον πεπειραμένος σκοπευτὴς οὐδεμίαν δύναται νὰ ἐλπίζῃ ὠφέλειαν ἐκ τῆς ἐπιτυχίας του. Τὸ θανασίμως βληθὲν εἰς τὸν κρόταφον ζῷον ἐξαφανίζεται εἰς τὰ βαθέα ὕδατα τοῦ ποταμοῦ, παρασύρεται ὑπὸ τοῦ ῥεύματος καὶ ἐκβράζεται ὑπ' αὐτοῦ εἰς ἀπόστασιν 20—30 χιλιομέτρων ἐπί τινος ἀμμώδους σύρτεως.

Ὁ ἐπιτυχὼν θηρευτὴς χορηγεῖ οὕτω εὐάρεστον τροφὴν εἰς φυλὴν Αἰθιόπων, ἥτις θὰ ἀνακαλύψῃ τὸ σῶμα τοῦ ὑπὸ τοῦ ὕδατος παρασυρθέντος ἱπποποτάμου. Οἱ Αἰθίοπες λαμβάνουσι τὸ πτῶμα καὶ προετοιμάζουσι τοῦτο κατὰ τοὺς τρόπους τοῦ ἀφρικανικοῦ μαγειρεύματος, χωρὶς νὰ ἐξετάζωσιν ἀπὸ πόσων ἡμερῶν χρονολογεῖται ὁ θάνατος τοῦ εὐχύμου τούτου θηράματος.

Οἱ θηρευταὶ θεωροῦντες καὶ δικαίως ἀνωφελὲς νὰ

χορηγῶσιν ἁπλῶς ἄφθονον γεῦμα εἰς Αἰθίοπας, πρὸς ἀποφυγὴν ἀπογοητεύσεων, λαμβάνουσι τὰ μέτρα των, ὅπως φονεύσωσι τὸν ἱπποπόταμον ἐν ᾧ εὑρίσκεται ἐν τῇ ξηρᾷ. Τὸ τερατῶδες ὅμως τοῦτο ζῷον, καίτοι ὁ ὄγκος αὐτοῦ ἀποκλείει τὴν ὕπαρξιν ζωηρᾶς νοημοσύνης, γνωρίζει κάλλιστα τοὺς ἀπειλοῦντας αὐτὸ κινδύνους, ἐὰν ἐν πλήρει ἡμέρᾳ περιήρχετο τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ. Διὰ τοῦτο ὅπως ἀνέλθῃ τὴν ὄχθην καὶ ἀναζητήσῃ τὴν τροφήν του ἐντὸς τῶν ὑψηλῶν χόρτων, ἀναμένει νὰ ἐπέλθῃ ἡ νύξ. Οὕτως ὁ θηρευτὴς ἀναγκάζεται νὰ κοιμηθῇ ἐν ὑπαίθρῳ, ἐν μικρῷ πλοιαρίῳ ἠγκυροβολημένῳ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ποταμοῦ καὶ ν' ἀρχίσῃ τὴν ἔνεδραν αὐτοῦ ὀλίγας στιγμὰς πρὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου.

Ἀρχομένου τοῦ λυκαυγοῦς οἱ ἱπποπόταμοι συναγείρονται κατ' ἀγέλας συνισταμένας ἀπὸ 50—60 καὶ σπεύδουσι τὸ ταχύτερον νὰ προσέλθωσιν ἐν τῇ ἡμερινῇ αὐτῶν διαμονῇ, ἐν τῇ ὑδατίνῳ αὐτῶν κατοικίᾳ, ἐν ᾗ αἰσθάνονται ἑαυτοὺς ἐν ἀσφαλείᾳ. Καθ' ἣν στιγμὴν πρόκειται νὰ ῥιφθῶσιν ἐν τῷ ὕδατι πρέπει καὶ νὰ φονευθῶσιν. Ἐὰν τὸ ζῷον δὲν πέσῃ ὡς κεραυνόπληκτον ἀλλὰ διατηρήσῃ ἀρκοῦσαν δύναμιν, ὅπως καταδυθῇ ἐν τῷ ὕδατι, ὁ Εὐρωπαῖος πρέπει νὰ ἀποβάλῃ πᾶσαν ἐλπίδα ἀποκτήσεως τοῦ θηράματος.

Εὔγευστος τροφή.

Οὐ μόνον οἱ Αἰθίοπες ἀρέσκονται τρώγοντες τὴν σάρκα τοῦ ἱπποποτάμου, ἀλλ' ἐπίσης καὶ οἱ ἄποικοι τῆς Εὐέλπιδος ἄκρας μεγάλως ἀρέσκονται εἰς ταύτην. Συνήθως παρατίθεται εἰς τὴν τράπεζαν τῶν ἀπογόνων τῶν Ὁλλανδῶν καὶ τῶν Ἄγγλων τῶν ἐγκατεστημένων ἐν τῇ Νοτίῳ Ἀφρικῇ καὶ ἔδεσμα παρεσκευασμένον ἐκ κρέατος ἱπποποτάμου.

Λυπηρὸν μόνον εἶναι, ὅτι οἱ Βρεττανοὶ οὗτοι ἄποικοι παρασκευάζουσι τὸ κρέας τοῦτο μόνον βραστὸν καὶ ψητόν, δὲν κατώρθωσαν δ' ἔτι νὰ μαγειρεύωσι ποικιλοτρόπως. Τὸ λίπος τοῦ ζῴου τούτου εἶναι ἐπιζήτητον καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Ἀφρικανικῆς ἠπείρου· οἱ Αἰθίοπες θεωροῦσι τοῦτο ὡς ἀπαράμιλλον βάλσαμον, ὡς ἰατρικὸν δυνάμενον νὰ θεραπεύσῃ ἁπάσας τὰς ἀσθενείας καὶ ἰδίως τὰς στηθικάς.

Τὸ δέρμα τῶν ἱπποποτάμων πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων χρησιμεύει ἐν τῇ ἀρχεγόνῳ βιομηχανίᾳ τῶν Αἰθιόπων· οἱ Γερμανοὶ οἱ κατέχοντες ἤδη μέρος τῆς ἀφρικανικῆς ἠπείρου χρησιμοποιοῦσι τοῦτο εἰς κατασκευὴν μαστιγίων, δι' ὧν κυρίως διδάσκουσιν εἰς τοὺς ἰθαγενεῖς τὰ καλὰ τῆς Εὐρωπαϊκῆς προόδου, δι' ὀργάνων δηλαδὴ χορηγουμένων ὑπ' αὐτῶν τῶν αὐτοχθόνων ζῴων.

Γένος καταδικασθέν εἰς ἀπώλειαν.

Πρό τινων ἐτῶν οἱ ἱπποπόταμοι ἠπειλήθησαν σπουδαίως ὑπὸ ἀμέσου καταστροφῆς. Παρ' ὀλίγον ἐξηρανίζοντο ὑπὸ τῶν ὀδοντοϊατρῶν. Ἡ τέχνη τῆς ἀντικαταστάσεως διὰ τεχνητῶν τῶν φθαρέντων φυσικῶν ὀδόντων εἶναι ἀρχαία, ὅσον καὶ ὁ πολιτισμός· διότι ἐν τοῖς ἀρχαίοις τάφοις τῶν Τυρρηνῶν εὑρέθησαν κοπτῆρες, ὁλόκληρος δὲ φραγμὸς ὀδόντων ἐκ ξύλου συκομορέας ἐν τῷ ἀπεξηραμένῳ στόματι τῶν αἰγυπτιακῶν μουμιῶν. Ἀλλ' ἡ πολύτιμος αὕτη κατάκτησις τῆς βιομηχανίας ὑπέστη μακρὰν ἔκλειψιν, μόλις δὲ πάλιν ἐσχάτως ἐπανελήφθη περὶ τὰ τέλη τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος.

Ἐν ἀρχῇ οἱ ὀδοντοϊατροὶ τὴν πρώτην αὐτῶν ὕλην ἐλάμβανον ἀπὸ τοῦ ζωϊκοῦ βασιλείου, ἡ δὲ ***Βορειοαμερικανικὴ ἐπιθεώρησις*** πληροφορεῖ ἡμᾶς ὅτι οἱ τεχνητοὶ ὀδόντες οἱ ὁπλίσαντες τὸ στόμα τοῦ μεγάλου Βασιγκτῶνος εἶχον γλυφῇ ἐξ ἀμυντῆρος ἐλέφαντος.

Τῆς πείρας ὅμως ἀποδειξάσης, ὅτι πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν ὀδόντων καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν τερηδόνων κατάλληλοι ἦσαν οἱ ὀδόντες τῶν ἱπποποτάμων, ἀμείλικτος ἐκηρύχθη πόλεμος κατὰ τῶν παχυδέρμων τούτων· εὐτυχῶς ὅμως ἀνακάλυψίς τις τῆς κεραμικῆς, ἐγκαίρως ἐπέφερε τὴν λῆξιν τοῦ πολέμου τούτου.

Ἂν τὰ τεσσαράκοντα ἑκατομμύρια τεχνητῶν ὀδόντων, τὰ κατ' ἔτος χορηγούμενα ὑπὸ τῶν ἀμερικανικῶν ἐργοστασίων, ἐλάμβανον τὴν πρώτην αὐτῶν ὕλην ἐκ τῶν ἱπποποτάμων, πρὸ πολλοῦ τὰ ζῷα ταῦτα θὰ εἶχον ἐκλείψει.

Δυστυχῶς, ἡ χορηγηθεῖσα ἀνάπαυλα ὑπὸ τῆς εὐεργετικῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἐκ πορκελάνης ὀδόντων δὲν θὰ διαρκέσῃ. Διότι καὶ ἐκλειπούσης τῆς ὀδοντοποιητικῆς βιομηχανίας, ἐπειδὴ τὸ ἐλεφάντινον ὁστοῦν τὰ μέγιστα χρησιμεύει, μετὰ τὸν φόνον καὶ τοῦ τελευταίου ἀφρικανικοῦ ἐλέφαντος τοῦ χορηγοῦντος τοῦτο, θ' ἀρχίσῃ ἡ θήρα τῶν ἱπποποτάμων πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν, ὅπερ θὰ ἐπιφέρῃ καὶ τὴν ἐξόντωσιν τούτων.

G. Lebabie Lagrave.

(Μετάφρασις Ν. Χ. ΑΠΟΣΤΟΛΙΔΟΥ)

"ΑΠ' ΤΑ ΛΕΥΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ,,

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΜΟΥ

Στὸν Κωστῆ Παλαμᾶ.

Ἤταν μικρὴ κι' ἀθάρρευτη παιδούλα
ὅταν ἐγὼ τὴ γνώρισα μιὰ μέρα·
τὴν πῆρα γιὰ μικρή μου ἀδερφούλα,
κ' ἐκείνη, δυστυχιά μου, γιὰ πατέρα.

Καὶ μὲ χαρὰ τὴν ἔβλεπα σιμά μου,
τῆς ἔλεγα πολλά, τῆς τραγουδοῦσα,
τὴν ἔβαζ' ἀπαλὰ στὰ γόνατά μου
καὶ τὰ λευκὰ χεράκια της φιλοῦσα.

Κ' ἔπαιζα μὲ τὰ ξέπλεκα μαλλιά της,
μὲ τὰ σγουρὰ κι' ὀλόμαυρα, ποῦ πλῆθος
ἀγγίζανε τὴν ἄσπρη τραχηλιά της
κι' ἀκόμα δὲν ἐφτάνανε τὸ στῆθος.

Τώρα μιὰ μέρα γύρισ' ἀπ' τὰ ξένα,
— Καλλίτερα νὰ μὴν εἶχα γυρίσει —
καὶ βλέπω μπρός μου ἀγνώριστη παρθένα
τὴν κόρη ποῦ παιδούλα εἶχ' ἀφίσει.

Ἀγνώριστη, ὅλο νιότη κι' ὀμορφάδα,
ἐν' ἀκριβὸ τῆς γῆς μαργαριτάρι,
στὴν ὄψη μιὰ νυφιάτικη χλωμάδα,
καὶ στὴν περπατησιὰ μιὰ θεία χάρη.

Καὶ λέω νὰ φύγω πάλι ἀπὸ 'δῶ πέρα,
Νὰ μὴ θωρῶ τὴν ὄμορφη παρθένα,
ποῦ μιὰ φορὰ μ' ἐφώναζε πατέρα,
καὶ γι' ἀδερφὴ τὴ νόμιζα, ὠϊμένα!

Μ. Α. ΜΑΛΑΚΑΣΗΣ

ΓΕΩΛΟΓΙΚΑΙ ΕΡΕΥΝΑΙ ΕΠΙ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΕΛΛΑΔΟΣ

(ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ)

Ὁ ἐν Βόννῃ καθηγητὴς κ. Ἀλφρέδος Φιλιππσών, ὁ σπουδαιότατον δημοσιεύσας σύγγραμμα περὶ τῆς γεωλογίας τῆς Πελοποννήσου, περιηγηθεὶς πρὸ μηνῶν τὴν βόρειον Ἑλλάδα δαπάνῃ τῆς Γεωγραφικῆς ἑταιρίας τοῦ Βερολίνου, ἐδημοσίευσεν ἐν τοῖς πρακτικοῖς ταύτης ἔκθεσιν, ἧς δίδομεν ἐνταῦθα συντομωτάτην περίληψιν μερῶν τινων αὐτῆς.

Ἡ Ἑλλὰς χώρα ὑψηλή, ὑψουμένη ἐν τῇ Μεσογείῳ θαλάσσῃ ἐκ βάθους 4000 μέτρων παρέχει ἰδιάζουσαν φύσιν, ὁμοίαν πρὸς τὸν ἰδιάζοντα πολιτισμὸν αὐτῆς. Ἐγκειται δὲ ἡ ἰδιάζουσα αὐτῆς φύσις εἰς τοὺς κατατέμνοντας αὐτὴν κόλπους, βαθέως εἰσχωροῦντας εἰς τὴν ἠπειρωτικὴν αὐτῆς χώραν, καὶ εἰς τὸ πολύπλοκον καὶ ἀκανόνιστον τῶν ὀροσειρῶν της, μετέχουσα χώρας ὀρεινῆς ἅμα καὶ παραθαλασσίας.

Τὰ πτυχώδη αὐτῆς ὄρη, ποικίλα κατά τε τὴν διεύθυνσιν καὶ τὴν σύστασιν, συνδέονται πρὸς τὸ ἀπὸ Δ κατερχόμενον μέγα δινάρικον σύστημα, τὸ πληροῦν τὴν Βαλκανικὴν χερσόνησον. Ἡ ποικίλη μορφὴ τῶν ὀρέων προέκυψεν ἐκ διασπάσεων κατὰ τὴν τριτογενῆ περίοδον. Μεγάλα καὶ μικρὰ ὀρεινὰ τμήματα κατεβυθίσθησαν τότε, καὶ οὕτως ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων ἐσχηματίσθησαν λεκάναι, αἵτινες πρὸς μὲν τὴν θάλασσαν ἀνοιχθεῖσαι ἀπετέλεσαν κόλπους, ἐν τῇ μεσογείῳ δὲ χώρᾳ πεδιάδας, ἐν ταῖς ὁποίαις, συντρέχοντος καὶ τοῦ κλίματος, ἀνεπτύχθη ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς πολιτισμός. Ἡ Ἑλλὰς ἐὰν εὑρίσκετο ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς Ἀγγλίας, ἅτε στερουμένη πλούτου ὀρυκτῶν, ἤθελεν ἀποβῆ χώρα πτωχοῦ λαοῦ ποιμένων, ἀλλ' ἐκ τοῦ κλίματος καὶ τῶν βροχῶν ἡ βλάστησις ἐν αὐτῇ ἀναπτύσσεται, καὶ τὸ ἔδαφος καρποφορεῖ ἀρθόνως, ὅταν εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην ἡ βλάστησις ὑπνώττῃ.

Ἐν Ἑλλάδι, κυρίως δ' ἐν τῇ μεσημβρινῇ, εὑρίσκονται ὅλαι αἱ ἀντιθέσεις ἐν στενῷ χώρῳ ἀπὸ τοῦ ὑψηλοῦ πρὸς τὸ χθαμαλόν, ἀπὸ τοῦ ψυχροῦ πρὸς τὸ ἥπιον κλῖμα, ἀπὸ τῆς ἐρημίας εἰς τὴν παχεῖαν καρποφορίαν. Ἡ βόρειος δ' Ἑλλάς, ἤτοι ἡ Ἤπειρος καὶ ἡ Θεσσαλία, ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς βορειοτέρας τούτων ὁμόρους χώρας τῆς δυτικῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου. Ἡ γεωλογικὴ ὅμως διαφορὰ ἀμροτέρων εἶνε μεγίστη, καθὼς καὶ ἡ κλιματολογική· τούτου δ' ἕνεκα καὶ διάφορος εἶνε ὁ πολιτισμὸς ὁ ἀναπτυχθεὶς εἰς ἑκατέραν τῶν χωρῶν τούτων.

Ὁ συγγραφεὺς μετὰ περιγραφὴν τῶν ὀρέων τῆς Ἠπείρου καὶ τῆς Θεσσαλίας, τοῦ κλίματος καὶ τῆς ἱστορικῆς δράσεως τῆς βορείου Ἑλλάδος, ἐπιφέρει ὅτι ἡ ἔρευνα τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν ἐγένετο μέχρι τοῦδε μᾶλλον ὑπὸ ἔποψιν ἱστορικὴν καὶ ἀρχαιολογικήν· ἐπειδὴ δὲ ἡ βόρειος Ἑλλὰς καὶ εἰς τοῦτο ἔτι καθυστερεῖ διατελεῖ σχεδὸν ἄγνωστος· προσθετέον δὲ εἰς τοῦτο καὶ τὰς δυσχερείας τῆς περιηγήσεως, τὰς ταραχάς, τὴν λῃστείαν, ἥτις καὶ μετὰ πάροδον 13 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας δὲν ἐξέλιπε.

Τὰ παράλια τῆς χώρας εἶνε ἀκριβῶς γνωστά, καὶ αἱ πεδιάδες τοπογραφικῶς, εἰς τὴν φυσικὴν ὅμως γεωγραφίαν οἱ περιηγηταὶ ὀλίγον συνεισέφερον. Αἱ τῷ 1870 ἔρευναι τῶν Αὐστριακῶν δὲν ἐγένοντο συστηματικῶς, οὔτε ἀρχαιολογικῶς. Ἀτελέσταται δ' ἐγένετο ἡ ἔρευνα τῆς Πίνδου, ἧς ἐχαράχθη μόνον ἡ γραμμὴ καὶ ὀλίγα χιλιόμετρα ἑκατέρωθεν. Πάντες οἱ περιηγηταὶ ἠκολούθησαν τὴν διὰ τοῦ Ζυγοῦ ὁδὸν ἡ τοῦ Ἀλαμώνος. Τὸ ὄρος τῆς Πίνδου οὐδέποτε ἠρευνήθη ὑπὸ περιηγητῶν. Ἐπίσης ἄγνωστα καὶ τὰ βόρεια ἄκρα καὶ νότια τῆς Θεσσαλίας· μόνον τὰ πρὸς Α (Ὄλυμπος, Πήλιον, Ὄσσα) εἶνε γεωλογικῶς καὶ βοτανικῶς ἠρευνημένα· καὶ ὁ ροῦς ἔτι τῶν ποταμῶν εἶνε ἀνακριβὴς εἰς τοὺς γεωγραφικοὺς πίνακας, καὶ αἱ τοπωνυμίαι. Ἡ φορὰ τῶν ὀρέων σημειοῦται χονδρικῶς, οὕτως εἰπεῖν. Ὁ συγγραφεὺς σημειοῖ ὅτι εὗρεν ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ πίνακος, ἔνθα σημειοῦνται περὶ τὸν Ἀσπροπόταμον κοιλάδες, ὄρη ὕψους 2000 μ. Ἡ βόρειος Ἑλλὰς ἀποτελεῖ ἔτι μέρος τῆς μεγάλης terra incognita, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἔτι εἰς τὴν Εὐρώπην. Εἶνε ἐν τούτοις μέγιστον τὸ ἐπιστημονικὸν συμφέρον τῆς γνώσεως τῶν σχέσεων τῶν ὀροσειρῶν τῆς ἀνατολικῆς Ἑλλάδος πρὸς τὸ μέγα δινάρικον σύστημα.

Ὁ κ. Φιλιππσὼν καταλιπὼν τὰς Ἀθήνας κατὰ Μάρτιον μῆνα τοῦ 1893 διέτρεξεν ἐπὶ τρεῖς καὶ ἥμισυ μῆνας τὴν Ὄρθρυν, καὶ μέρος τῆς Πίνδου, Καρδίτσαν, Καλαμπάκαν, Τρίκκαλα, καὶ τὰ ὅρια μέρους τῆς Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας. Παρετήρησε δὲ ὅτι τὰ Καμβούνια ὄρη συνίστανται ἐξ ὀροσειρῶν ἐχουσῶν φορὰν ΝΝΔ, ἀνήκοντα εἰς τὸ σύστημα τοῦ Ὀλύμπου γεωλογικῶς. Ἐπίσης δὲ παρετήρησε βορείως τῆς Καλαμπάκας εὐρὺ ἄνοιγμα πλῆρες χθαμαλῶν λόφων, τὰ Χάσια, εὐδιαπέραστον διάβασιν μεταξὺ Μακεδονίας καὶ Θεσσαλίας, οἰκούμενον ὑπὸ τῶν πενεστάτων κατοίκων τῆς Ἑλλάδος.

Εἰς τὴν ὀλιγοκατοικὴν διαμόρφωσιν τῶν Χασίων ἀνήκει καὶ ἡ περιοχὴ τῆς Καλαμπάκας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐκ τῆς διαθρύψεως τοῦ ἐδάφους κατελείφθησαν ὄγκοι, καὶ λόφοι πυργωτοί, τὰ Μετέωρα.

Ἐκ Θεσσαλίας μετέβη εἰς Ἰωάννινα, ὧν δίδει σύντομον περιγραφήν, εἰς Δέλβινον, Ἀργυρόκαστρον, κατελθὼν εἰς Ἄρταν, καὶ ἐντεῦθεν αὖθις εἰς Πίνδον. Περιγράφει δὲ ἐκτενέστερον τὰ τῆς μορφῆς καὶ γεωλογίας τῆς Πίνδου, καὶ κατακρίνει τὴν ἀδιάλειπτον ὑλοτομίαν τοῦ ὄρους, σημειῶν ὅτι ἐν βραχεῖ θὰ ἐκλίπωσιν ὅλα τὰ παναρχαῖα δάση τοῦ ὄρους, καὶ τότε θὰ συνεκλίπωσι καὶ τὰ μικρὰ τεμάχια τῆς ἐπ' αὐτοῦ καλλιεργησίμου γῆς, οἱ δὲ κάτοικοι θὰ μεταναστεύ-

σωσιν ἢ θὰ ἐπιδοθῶσιν εἰς τὸν λῃστρικὸν βίον.

Ἐκ τῆς Ἰνδοῦ διὰ τῆς Ἀκαρνανίας ἐπανέκαμψεν εἰς τὰ ἴδια. Καθ' ἅπασαν δὲ τὴν πορείαν αὐτοῦ ἐπήνεγκε διορθώσεις εἰς τὸν γεωγρ. πίνακα τῶν χωρῶν, ἃς διῆλθεν, ἔκαμε ὑψομετρικὰς παρατηρήσεις, ἔλαβε φωτογραφικὰς εἰκόνας πολλῶν μερῶν, ἐξήτασε τὴν γεωλογίαν τῶν μερῶν, τὸν σύνδεσμον τῶν ὀρέων πρὸς ἄλληλα, ἠρεύνησε δὲ ἐφ' ὅσον ἦτο δυνατὸν καὶ τὰ φυτὰ τῶν χωρῶν, καὶ ἔλαβε σημειώσεις περὶ τῆς κοινωνικῆς αὐτῶν καταστάσεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, περὶ ὧν ἐκτενέστερον θέλει πραγματευθῆ εἰς τὸ σύγγραμμά του.

Μ.

Παράκληση

Ἀφιερωμένη σ' τοὺς φίλους Σ. καὶ Κ. Μ.

Κόπιασε, Μοῖρά μας καλή,
τὸ γιό μας νὰ μοιρώσεις,
σ' τὸ χαϊδεμένο μας πουλὶ
τὰ δῶρά σου νὰ δώσεις.

Κάλλη μὴν πεῖς, καὶ μὲ πολλὰ
μᾶς ἦρθε στολισμένος·
γιὰ δές τον πῶς χαμογελᾷ
σὰν κάμπος ἀνθισμένος.

Μὸν δῶσ' του στήθια σπλαχνικά,
καρδιὰ χαριτωμένη,
ἐφκὲς ὁ γιός μας ν' ἀγρικᾷ
ἀπ' ὅθε κι' ἃ διαβαίνει.

Κι' ἄχ δῶσ' του, Μοῖρά μας καλή,
χρόνια πολλὰ νὰ ζήσει,
σὰν ἔχουμ' ἀσπρη κεφαλὴ
νὰ μ�ς γεροκομήσει.

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΜΙΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΤΕΥΧΟΥ

Ἐν τῇ Ἐθνικῇ Βιβλιοθήκῃ τῶν Παρισίων ὑπάρχει ἔντυπος σπανία τις καὶ περίεργος μετάφρασις τῆς Πεντατεύχου εἰς τὴν δημώδη γλῶσσαν. Ἡ τύπωσις ἐγένετο ἐν Κωνσταντινουπόλει τῷ 1547 ὑπό τινος ἑβραίου πρὸς χρῆσιν τῶν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ ὁμοεθνῶν καὶ ὁμοθρήσκων του· ἐγένετο δὲ ἐν τῇ δημώδει ἑλληνικῇ, ὡς ἐλαλεῖτο τότε ὑπό τε τῶν ἑλλήνων καὶ ἑβραίων, διότι καὶ οὗτοι, οἱ παλαιότερον τῶν ἄλλων ἑβραίων ἀποικισθέντες, ἐλάλουν ἐκ γενετῆς τὴν δημώδη ἑλληνικήν, ἐνῷ, ὡς γνωστόν, οἱ μεταγενέστερον ἀποικισθέντες λαλοῦσι τὴν ἱσπανικήν. Ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ δι' οὗς ὡρίζετο ἡ μετάφρασις τῆς Πεντατεύχου, εἰ καὶ δὲν ἐννοοῦν τὴν ἑβραϊκήν, ἐγίνωσκον ὅμως τοὺς ἑβραϊκοὺς χαρακτῆρας, ὁ μεταφραστὴς μετεχειρίσθη γράφων τοὺς τοιούτους χαρακτῆρας, ὥστε διὰ πάντα ἀγνοοῦντα τοὺς ἑβραϊκοὺς χαρακτῆρας καθίσταται ἀδύνατος ἡ ἀνάγνωσις.

Τὴν μεταφορὰν τῶν ἑβραϊκῶν χαρακτήρων εἰς ἑλληνικοὺς ἐπιχειρεῖ ἤδη ὁ κερκυραῖος Λάζαρος Βιλέλλης, ἐπὶ τούτῳ μεταβὰς πρό τινων ἡμερῶν εἰς Παρισίους. Ὁ κ. Βιλέλλης, κάτοχος διαφόρων εὐρωπαϊκῶν γλωσσῶν καὶ εἰδήμων τῆς τε ἑλληνικῆς καὶ ἑβραϊκῆς φιλολογίας, ἦτο ὁ ἁρμοδιώτερος πρὸς τοιαύτην ἐργασίαν. Ἐπὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης ἐδημοσίευσε πρὸ τριῶν ἐτῶν περισπούδαστον ἄρθρον ἐν τῇ «Revue des Études grecques», δι' οὗ ἐρίστᾳ τὴν προσοχὴν τῶν ἀσχολουμένων περὶ τὴν δημώδη γλῶσσαν, καταδεικνύων ὁποίαν σπουδαιότητα δύναται νὰ ἔχῃ ἡ μελέτη τῆς περὶ ἧς ὁ λόγος μεταφράσεως εἰς τὰς περὶ γλωσσολογίας μελέτας των καὶ ἰδίως εἰς τὰς περὶ τῆς δημώδους ἐρεύνας των. Ὁ κ. Βιλέλλης ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ γλῶσσα εἰς ἣν ἐγράφη ἡ μετάφρασις, εἶνε ἡ δημώδης, ὡς ἐλάλουν αὐτὴν οἱ τότε ἕλληνες τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Οὔτε πρέπει νὰ κλονίσῃ τὴν πεποίθησιν ἡμῶν ταύτην ἡ διαφορὰ τῆς συντάξεως καὶ ἡ φρασεολογία, ἡ μὴ συμφωνοῦσα πάντοτε πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, διότι τοῦτο ἀποδίδει ὁ κ. Βιλέλλης εἰς τὴν σπουδὴν τοῦ μεταφραστοῦ τοῦ ν' ἀποδώσῃ κατὰ γράμμα τὸ ἑβραϊκὸν κείμενον.

Ὁ κ. Βιλέλλης ὁμοῦ μὲ τὸ ἄρθρον του ἐδημοσίευσε προσέτι ἐν τῷ προαναφερθέντι περιοδικῷ τὴν μεταγωγὴν τῆς μεταφράσεως εἰς ἑλληνικοὺς χαρακτῆρας τῶν τεσσάρων κεφαλαίων τῆς Γενέσεως, συνοδεύσας αὐτὴν καὶ διά τινων σπουδαίων γραμματολογικῶν παρατηρήσεων. Οὕτω, λόγου χάριν, παρατηρεῖ ὅτι ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία ὃς τηρεῖται πάντοτε ἀμετάβλητος, ἀντιστοιχοῦσα πρὸς τὸ qui τῶν νεολατινικῶν γλωσσῶν. Ἡ κλίσις τῶν ὀνομάτων ἀκολουθεῖ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τὴν κλίσιν τοῦ ἄρθρου. Οὕτω ἀπαντᾷ ***ὁ γέρος, τοῦ γέρου, τὸν γέρον· οἱ γέροι, τῶν γέρων, τοὺς γέρους. Ἡ γυναῖκα, τῆς γυναίκας, τὴν γυναῖκαν. Τὸ στόμα, τοῦ στομάτου. Τὸ ἕνα, τοῦ ἑνοῦ.***

Καὶ ἄλλας τοιαύτας παρατηρήσεις ἐπιφέρει ὁ κ. Βιλέλλης, ὅστις καὶ τῆς δημώδους ἡμῶν γλώσσης εἶνε κάτοχος, ἀλλὰ τὰς ὁποίας ἡμεῖς παραλείπομεν χάριν συντομίας. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο νὰ δημοσιευθῇ ὁλόκληρος ἡ μεταγωγὴ τῆς μεταφράσεως εἰς ἑλληνικοὺς χαρακτῆρας, διότι οὕτω, οὖσα αὕτη προσιτὴ εἰς πάντας, θὰ δώσῃ ἀφορμὴν νέων μελετῶν ἐπὶ τῶν μετατροπῶν τῆς δημώδους γλώσσης, μελετῶν ὠφελίμων εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης.

Γ. Μ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ

Τὰ χρώματα τοῦ φωτὸς καὶ ἡ αὔξησις τῶν φυτῶν.

Εἶναι γνωστόν, ὅτι ἡ ὕπαρξις τῶν φυτῶν, ἐκείνων τοὐλάχιστον τὰ ὁποῖα εἶναι πράσινα, συνδέεται στενῶς μὲ τὸ φῶς, καὶ ὅτι φυτὸν κλειόμενον εἰς τὸ σκότος ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν κιτρινίζει καὶ ἀποθνήσκει. Γνωρίζομεν ἐπίσης καὶ τὸν λόγον, δι' ὃν τὸ φῶς εἶναι ἀπαραίτητον: ἐξ αὐτοῦ τὸ φυτὸν λαμβάνει τὴν δύναμιν νὰ προσβάλλῃ καὶ νὰ ἀποσυνθέτῃ τὸ ἐν τῷ ἀέρι διακεχυμένον ἀνθρακικὸν ἀέριον, ὅπως τὸν ἄνθρακα αὐτοῦ χρησιμοποιήσῃ ὡς ὑλικὸν διὰ τὴν αὔξησίν του. Διὰ τοῦ φωτὸς τὸ ἐλαφρὸν καὶ εὐκίνητον αὐτὸ σῶμα προσκολλᾶται εἰς τὴν γῆν μεταμορφούμενον εἰς μεγάλους κορμοὺς δένδρων, εἰς γλυκεῖς καρποὺς, εἰς ὡραῖα ἄνθη.

Ἀλλὰ τὸ εὐεργετικὸν αὐτὸ φῶς τοῦ ἡλίου, τὸ ὁποῖον διευθύνει τὴν πελωρίαν αὐτὴν ἐργασίαν ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἡ φυσικὴ τὸ ἀναλύει εἰς ἑπτὰ χρώματα, ἀποδεικνύουσα, ὅτι δὲν εἶναί τι ἐνιαῖον ἀλλ' ὅτι εἶναι μίγμα τῶν διαφόρων αὐτῶν φώτων. Γεννᾶται λοιπὸν ἡ ἐρώτησις, ἂν ὅλα τὰ ἰδιαίτερα χρώματα ἐξ ἴσου μετέχωσιν εἰς τὴν ἐργασίαν ταύτην, ἢ εἰς ποῖον ἐξ αὐτῶν ἰδιαιτέρως τὰ φυτὰ ὀφείλουσι νὰ εἶναι εὐγνώμονα.

Πειράματα ἐκτελεσθέντα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἄγουσιν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἐκ τῶν διαφόρων χρωμάτων τὸ ἐρυθρὸν ἔχει τὴν μεγαλειτέραν ἐνέργειαν, μετ' αὐτὸ ἔρχονται ἄλλα τινά, τὸ δὲ πράσινον εἶναι ἐντελῶς ἀδρανές. Φυτὰ δεχόμενα μόνον πράσινον χρῶμα θνήσκουσιν, ὡς ἂν εὑρίσκοντο εἰς τὸ σκότος. Τὸ πείραμα ἰδίως εἶναι περίεργον ὡς ἑξῆς: Διὰ νὰ δώσωμεν πράσινον φῶς εἰς τὸ φυτὸν, ἀναγκάζομεν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου νὰ διέλθῃ διὰ διαλύσεως περιεχούσης αὐτὴν τὴν χρωστικὴν οὐσίαν τῶν φυτῶν, *τὴν χλωροφύλλην*.

Τὸ πρᾶγμα ἐν τούτοις εἶναι εὐεξήγητον, ἠδύνατο δὲ καὶ νὰ τὸ προίδῃ τις. Ἡ φυσικὴ διδάσκει, ὅτι σῶμά τι φαίνεται ἔχον ἐκεῖνο τὸ χρῶμα *τὸ ὁποῖον δὲν ἀπορροφᾷ*. Σῶμά τι π. χ. εἶναι κίτρινον ὅταν ἀπορροφᾷ, ἤ, μὲ ἄλλας λέξεις, πνίγῃ ἐν τῇ μάζῃ του, ὅλα τὰ ἄλλα χρώματα, καὶ ἀνταναχλᾷ ἢ ἀφίνει διάδασιν, ἂν εἶναι διαφανές, εἰς τὸ κίτρινον. Τὰ φυτὰ ἄρα ἀπορροφῶσι μᾶλλον ἢ ἧττον ὅλα τὰ χρώματα ἐκτὸς τοῦ πρασίνου· ἄρα τὸ πράσινον εἶναι ἀδιάφορον δι' αὐτά, καὶ ἔλλειψις αὐτοῦ ἐκ τοῦ φωτὸς τοῦ ἡλίου δὲν θὰ ἠλλαζε κατὰ τίποτε τὸ φυτικὸν βασίλειον. Ἀξιοπαρατήρητον εἶναι ἐπίσης, ὅτι τὸ μᾶλλον ἐνεργητικὸν χρῶμα εἶναι τὸ ἐρυθρόν, δηλ. τὸ *συμπληρωτικὸν* τοῦ πρασίνου, ὡς λέγει ἡ φυσική, ἤ, ὡς θὰ ἐλέγομεν κοινῶς, τὸ *ἀντίθετόν του*, δηλ. ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἑνούμενον μὲ τὸ πράσινον δίδει περίπου λευκόν.

Τὰ χρώματα τοῦ φωτὸς δὲν φαίνονται ἄσχετα καὶ πρὸς τὴν ζωὴν τῶν ζώων. Εἰς ἓν τῶν ἀνωτέρω πειραμάτων, ὅπου διάφορα διαμερίσματα γῆς ἦσαν κεκαλυμμένα μὲ ὑέλους διαφόρων χρωμάτων, παρετηρήθη, ὅτι μία μυρμηκιὰ εὑρισκομένη προηγουμένως ἀλλαχοῦ ἦλθε καὶ ἐγκατεστάθη ὑπὸ τὴν ἐρυθρὰν ὕελον. Ὅπως ἐξετάσωσι μήπως ἦτο τυχαία ἡ περίπτωσις, ἀντήλλαξαν τὴν ὕελον ἐκείνην μὲ τὴν ὕελον ἑνὸς ἄλλου διαμερίσματος. Μετὰ τινας ἡμέρας οἱ μύρμηκες μετέφερον τὴν κατοικίαν των πάλιν ὑπὸ τὴν ἐρυθρὰν ὕελον.

ΓΡΑΜΜΑΤΟΚΙΒΩΤΙΟΝ

Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τῆς «Ἑστίας».

Ὁ κ. Μαυρογιάννης ἐν τῇ πραγματείᾳ αὐτοῦ περὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ζωγραφικῆς σχολῆς τῶν Δοξαράδων, δημοσιευθείσῃ εἰς τὰ δύο τελευταῖα φυλλάδια τῆς «Ἑστίας», γράφει ὅτι αἱ εἰκόνες τῆς οὐρανίας τοῦ ἅγ. Σπυρίδωνος ἐν Κερκύρᾳ, ἔργα τοῦ Π. Δοξαρᾶ, ἀφαιρεθεῖσαι ἐκεῖθεν καὶ «περιπλανηθεῖσαι ἀπὸ Ἐκκλησίας εἰς Ἐκκλησίαν κατήντησαν, ἄγνωστον ποῦ».

Ἐν τούτοις εἶναι γνωστὸν εἴς τινας τί ἀπέγειναν τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα ἔργα. Τρεῖς μὲν τῶν εἰκόνων ἐκείνων σώζονται ἐν Κερκύρᾳ, μία ἐν τῇ μονῇ τῆς ἁγ. Εὐφημίας καὶ δύο ἐν τῇ μονῇ τῶν Βλαχερνῶν παρὰ τὸ ὀνομαστὸν *Κανόνι*. Αἱ δὲ λοιπαὶ *ἐπωλήθησαν* πρό τινων ἐτῶν *ἀρχαιοκαπηλικῶς* εἰς ἐμπόρους ξένους, ἐπὶ τούτῳ ἐλθόντας ἐνταῦθα, ὅπως μεταπωληθῶσιν, ἐννοεῖται, εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἑσπερίᾳ ἐκτιμῶντας τὰ τοιαῦτα. Αὐτὴ ὑπῆρξεν ἡ δυστυχὴς τύχη τῶν εἰκόνων τοῦ Δοξαρᾶ.

Ἐκτὸς τούτου ὁ κ. Μαυρογιάννης λέγει ὅτι ὁ μαθητὴς τοῦ Δοξαρᾶ ἐν Ζακύνθῳ ζωγράφος Κουτούζης ἐφόρει, ἱερεὺς ὢν ὀρθόδοξος, «πλατύγυρον πῖλον, κατὰ μίμησιν τῶν δυτικῶν».

Καὶ ὁ κ. Μαυρογιάννης ἐπαναλαμβάνει ὅ,τι συνήθως λέγεται, ἀλλὰ δὲν ἀληθεύει. Ὁ πλατύγυρος πῖλος ἦτο, κ. Διευθυντά, ὁ πραγματικὸς καὶ ἀληθὴς πῖλος τῶν ἱερέων, οὐ μόνον ἐν Ζακύνθῳ ἀλλὰ καὶ ἐν Κερκύρᾳ καὶ Ἑπτανήσῳ, καὶ ἐλέγετο *σκιάδιον*, ἀπὸ τῶν *βυζαντινῶν χρόνων* ἔχων ἀρχήν. Ὁ ἀμφιβάλλων περὶ τούτου ἂς ἀναγνώσῃ τὸν Κουρσπαλάτην. Τὸ γνωστὸν *καμελαύγιον*, καὶ τὸ σχῆμα ὃ ἔχει σήμερον, οὔτε ἀρχαῖον εἶναι ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, οὔτε σημαίνει τι εἶναι *καλλωπιστικὴ* μεταβολὴ ἁπλῶς τοῦ καλογηρικοῦ σκούφου. Μέχρι τῆς προπαρελθούσης γενεᾶς, ἐν Ἑπτανήσῳ, ὅπου ἐτηροῦντο πολλὰ βυζαντινὰ ἀρχαῖα, ἐφόρουν οἱ ἱερεῖς τὸ *σκιάδιον*, τὸ ὁποῖον μάλιστα ἀπενέμετο ὡς ἀξίωμα εἰς τοὺς προϊσταμένους καὶ ἀξιωματικοὺς τῶν ἱερέων. Ἀνάλογόν τι συμβαίνει σήμερον, ὡς πληροφορούμεθα, ἐν Ρωσσίᾳ. Ὥστε κακῶς λέγεται τοῦτο ἀπομίμησις τῶν δυτικῶν.

Ἐν Κερκύρᾳ 4 Μαΐου 1894

ΣΠ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΣ

ΧΡΟΝΙΚΑ

Φιλολογικά

Τὴν 19 Μαΐου ἐγένετο ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ ἐκλογή, πρὸς ἀντικατάστασιν τῶν ἀποβιωσάντων ἀκαδημαϊκῶν Ταίνε καὶ Μαξίμου Δυκάμ. Κατὰ τὴν ψηφοφορίαν παρῆσαν 33 ἀκαδημαϊκοί· τέσσαρες μόνον ἦσαν ἀπόντες: ὁ Λοτί, ὁ Δουρού, ὁ Λεσσὲψ καὶ ὁ Περρώ· ὁ δὲ Ἐρεδιὰ δὲν εἶχε δικαίωμα ψήφου, ὡς μὴ γενόμενος ἔτι ἐπισήμως δεκτός. Κατὰ τὴν πρώτην διάλογήν αἱ ψῆφοι διενεμήθησαν ὡς ἑξῆς: Διὰ τὴν ἕδραν τοῦ Ταίνε, Σο-

Θ. Μάνος

ρὲλ 16, Μοντεγκὺ 13, Ζολᾶ 0, λευκαὶ 4. Διὰ τὴν ἕδραν τοῦ Δυκάμ, Δεσανὲλ 16, Αἰκὰρ 2, Βουρζὲ 15, Ζολᾶ 0. Κατὰ τὴν δευτέραν ἐκλογὴν ὁ Σορὲλ συνεκέντρωσε 19 ψήφους, λαβὼν τὰς 3 ἐκ τῶν 4 λευκῶν, ὁ δὲ Βουρζὲ 19 ψήφους, κερδήσας 2 ἀπὸ τὸν Δεσανὲλ καὶ τὰς δύο τοῦ Αἰκάρ. Οὕτως εἰς τὴν ἕδραν τοῦ Ταῖνε ἐξελέγη ὁ Ἀλβέρτος Σορέλ, ἱστορικός, ἐγκύψας προπάντων εἰς τὴν διπλωματικὴν ἱστορίαν, εἰς δὲ τὴν τοῦ Μαξίμου Δυκὰμ ὁ διάσημος μυθιστοριογράφος Παῦλος Βουρζέ. Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο πρὸ πολλοῦ ἦτο γνωστόν. Ἀλλὰ πολλοὶ δὲν ἤκουσαν μετ' εὐχαριστήσεως τὸ ὅτι ὁ Σορὲλ διεδέχθη τὸν Ταῖνε, ἀντὶ τοῦ Βουρζέ, τοῦ ὁποίου τὸ πνεῦμα ἔχει πολὺ μεγαλειτέραν συγγένειαν πρὸς τὸ τοῦ μεγάλου φιλοσόφου.

— Ἐγνώσθη ἤδη ὅτι κατὰ τὸν εἰσιτήριον αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ λόγον ὁ Παῦλος Βουρζὲ θὰ ἐγκωμιάσῃ ἀντὶ τοῦ Μαξίμου Δυκὰμ τὸν Γουσταῦον Φλωμπέρ. Νέα δὲ ἔργα ὁ νέος ἀκαδημαϊκὸς ἑτοιμάζει: «Πέραν τῆς θαλάσσης» δημοσιευθησόμενον ἀγγλιστὶ συγχρόνως καὶ γαλλιστί· καὶ τὸ «Τραγικὸν Εἰδύλλιον» ἔργον τοῦ ὁποίου ἴσως ὁ τίτλος θὰ μεταβληθῇ. Τὰς ἐξ Ἀμερικῆς ἐντυπώσεις του ὁ Βουρζὲ θὰ δημοσιεύσῃ εἰς τὴν «Ἐπιθεώρησιν τῶν Δύο Κόσμων», ὑπὸ τὸν τίτλον Profils Etrangers.

— Διῆλθεν ἐξ Ἀθηνῶν, προερχόμενος ἐκ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπιστρέφων εἰς Παρισίους ὁ γάλλος ἀκαδημαϊκὸς Πιὲρ Λοτί. Ἔμεινεν ἐδῶ ἐπὶ μίαν ἡμέραν, ἐπεσκέφθη τὴν Ἀκρόπολιν καὶ τὰ Μουσεῖα καὶ τὸ ἐσπέρας κατελθὼν εἰς Πειραιᾶ ἐπεβιβάσθη τοῦ διὰ Μασσαλίαν ἀποπλέοντος ἀτμοπλοίου. Ὡς γνωστὸν ὁ Λοτὶ ἐπιστρέφει ἐκ μακροῦ ἀνὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ Παλαιστίνην ταξειδίου, τὸ ὁποῖον θὰ περιγράψῃ διὰ μακρῶν ἐντυπώσεων, ἀγορασθεισῶν ἤδη ὑπὸ ἐκδότου ἀμερικανοῦ.

— Ὑπὸ τοῦ ἐκδότου Ἀριστείδου Γαλανοῦ ἐξεδόθη εἷς τόμος περιέχων μερικὰ *Ἀνέκδοτα Ἔργα* τοῦ Δημητρίου Παπαρρηγοπούλου, ἤτοι πεζά, χαρακτῆρας καὶ ποιήσεις. Τὰ ἔργα ταῦτα τοῦ ἀλησμονήτου ποιητοῦ δὲν εἶνε κυρίως ἀνέκδοτα, ἀλλὰ διὰ πρώτην φορὰν συμπεριλαμβάνονται εἰς τόμον, ἐσπαρμένα τέως ἐδῶ κ' ἐκεῖ καὶ δυσεύρετα.

— Ἐν τῷ γαλλικῷ «Journal des savants» ὁ Παῦλος Ζανὲ διαγράφει τὴν ἱστορίαν τοῦ *Μυθιστορήματος ἐν Γαλλίᾳ*, ἀπὸ τοῦ 1610 μέχρι σήμερον, κατὰ τὸ λαμπρὸν σύγγραμμα, τὸ ἐκδοθὲν περὶ τούτου ὑπὸ τὸν αὐτὸν τίτλον ὑπὸ τοῦ Μοριγιώ. Ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ περὶ τῆς *Ἀστραίας*, ἐκδοθείσης τῷ 1610, τοῦ πρώτου γαλλικοῦ μυθιστορήματος, καὶ καταλήγει μέχρι τοῦ Ζολᾶ, τοῦ Δωδὲ καὶ τοῦ Λοτί.

Ἐπιστημονικά

Εἰς τὰ «Ἀρχεῖα τῆς ἐγκληματολογικῆς Ἀνθρωπολογίας», ὁ γάλλος βουλευτὴς καὶ συγγραφεὺς Α. Βεράρ, δημοσιεύει εὔγλωττον καὶ ἔνθερμον μελέτην περὶ τῆς «Δημοσιότητος τῶν θανατικῶν ἐκτελέσεων» κηρυσσόμενος κατ' αὐτῆς, ἐν ᾧ κατ' ἀρχὴν εἶνε ὑπὲρ τῆς θανατικῆς ποινῆς. «Ἡ λαιμητόμος, συμπεραίνει, ἐγειρομένη ἐπὶ δημοσίας πλατείας, μακρὰν τοῦ νὰ ἐκφοβίζῃ τοὺς ἐγκληματίας, ἀπεναντίας τοὺς ἐξοικειόνει πρὸς τὴν μηχανὴν τῆς τιμωρίας».

— Ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἐξεδόθησαν ἤδη οἱ τρεῖς πρῶτοι τόμοι, — τὸ ὅλον σύγγραμμα θὰ συνίσταται ἐκ πέντε, — τῶν *Δοκιμίων* τοῦ διασήμου ἄγγλου καθηγητοῦ Θωμᾶ Χῶξλυ, τοῦ φίλου καὶ συνεργάτου τοῦ Δαρβίνου. Ὁ πρῶτος τόμος περιέχει μίαν σύντομον ἀλλὰ χαρακτηριστικωτάτην αὐτοβιογραφίαν καὶ ἐννέα δοκίμια γραφέντα περὶ διαφόρων θεμάτων ἀπὸ τοῦ 1866 μέχρι τοῦ 1890. Ὁ δεύτερος περιέχει τὸ περίφημον δοκίμιον περὶ τῆς παλαιᾶς θεωρίας τῆς ἐξελίξεως, διελθούσης πολλὰ στάδια καὶ ἀναστυλωθείσης ἐπὶ βάσεως ἐπιστημονικῆς διὰ τῆς «*Ἀρχῆς τῶν Εἰδῶν*» τοῦ Δαρβίνου. Ὁ δὲ τρίτος τόμος περιλαμβάνει ἑπτὰ ἄλλα δοκίμια, γραφέντα μεταξὺ τοῦ 1851 καὶ 1881, περὶ τῆς ἐπιρροῆς τῆς ἐπιστήμης ἐν τῇ ἀνατροφῇ.

Καλλιτεχνικά

Εἰς τὸ ἐφετεινὸν Σαλὸν τῶν Παρισίων ἔχουν ἐκθέσει διάφορα ἔργα ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς καὶ ἀρχιτεκτονικῆς καὶ οἱ ἐν Παρισίοις ἕλληνες καλλιτέχναι: Θ. Ράλλης καὶ Α. Ἀντωνιάδης, ζωγράφοι, Α. Σῶχος καὶ Κρῖνος, γλύπται καὶ Α. Γέλβερτ ἀρχιτέκτων.

— Τῇ πρωτοβουλίᾳ τοῦ κ. Ψυχάρη ἐδόθη ἐν Παρισίοις ἔκτακτος καλλιτεχνικὴ ἑσπερὶς ὑπὲρ τῶν ἐν Ἑλλάδι σεισμοπαθῶν. Μεταξὺ τῶν μελῶν τοῦ καταρτισθέντος κομιτάτου, διαπρέπουν τὰ ὀνόματα τοῦ Κοππέ, τοῦ Σουλλὺ Προυδῶμ, τοῦ Ἐρεδιᾶ, τῆς κυρίας Ἰουλιέττας Ἀδάμ, τοῦ Οὐσσαί, τοῦ Λεκὸν Δελίλ, τοῦ Δεσάμ, τοῦ Κλαρετί, τοῦ Ρεϊνὰκ κλ. κλ. Ἡ ἑσπερὶς ἐδόθη ἐν ταῖς αἰθούσαις τοῦ «Μεγάλου Ξενοδοχείου», κατὰ τὸ ληφθὲν δὲ τηλεγράφημα ἐκ Παρισίων, ἐπέτυχε θαυμασίως.

Θεατρικά

Ἀπὸ τῆς σκηνῆς τοῦ «Κωμικοῦ Μελοδράματος» ἐν Παρισίοις, ἐπαίχθη ἐσχάτως ὁ *Φάλσταφ* τοῦ Βέρδη. Ὡς μουσική, τὸ τελευταῖον ἔργον τοῦ ἰταλοῦ συνθέτου ἐκρίθη ὀλίγον πληκτικόν· ἀλλ' ἤρεσε πολὺ ἡ ἐκτέλεσίς του. Κατὰ τὴν παράστασιν ἦτο παρὼν καὶ ὁ Βέρδης, διατρίψας, ὡς γνωστόν, ἐπί τινα χρόνον ἐν τῇ γαλλικῇ πρωτευούσῃ καὶ παντοίων τυχὼν ἐκδηλώσεων λατρείας καὶ θαυμασμοῦ.

— Εἰς τὸ παρισινὸν θέατρον τοῦ Ὠδείου ἐπαίχθη κατ' αὐτὰς νέον ἔργον τοῦ Ἐρρίκου Λαβᾶν, τοῦ συγγραφέως τοῦ μετὰ τόσης ἐπιτυχίας παιχθέντος δράματος *Ὁ πρίγκηψ Δωρέκ*, ἐπιγραφόμενον *Les deux noblesses*. Τὸ ἔργον εἶνε νεωτεριστικώτατον, διακρινόμενον διὰ τὴν περιπάθειαν καὶ τῶν χαρακτήρων του τὴν ἐκπληκτικὴν ἀκρίβειαν. Τὴν πρώτην του διδασκαλίαν ἔστεψε πλήρης ἐπιτυχία.

— Ἤρχισαν ἐνταῦθα τὰς παραστάσεις των τὰ ὑπαίθρια ἑλληνικὰ θέατρα. Ὁ θίασος Ταβουλάρη-Παντοπούλου, ἐν ᾧ πρωταγωνιστεῖ ἡ καλλιτέχνις Εὐαγγελία Παρασκευοπούλου, παίζει εἰς τὸ θέατρον Τσόχα. Δεύτερος δὲ θίασος ὑπὸ τὸν κ. Κοτοπούλην, ἐγκαθιδρύθη εἰς τὸν «Παραδεισον». Ἡ δεσποινὶς Βερώνη ἀνεχώρησεν εἰς Σμύρνην, ὅπου θὰ δώσῃ σειρὰν παραστάσεων καθ' ὅλον τὸ θέρος.

— Πλουσία, τουλάχιστον κατὰ ποσόν, προμηνύεται ἡ ἐφετεινὴ ἐσοδεία πρωτοτύπων θεατρικῶν ἔργων. Συγγραφεῖς παλαιοὶ καὶ νέοι ἑτοιμάζουν δράματα, κωμῳδίας καὶ κωμειδύλλια, ἤρχισαν δὲ οἱ θίασοι ἐκγυμναζόμενοι εἴς τινα ἐξ αὐτῶν.